

รายงานผลการดำเนินโครงการ

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
การจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด

ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘
ณ วัดมหาพุทธาราม ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ
สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จัดทำรายงานโดย
สำนักงานวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นภารกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความโปร่งใส ความมั่นคง และความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชน ทั้งในด้านศาสนา การศึกษา และสังคม เพื่อส่งเสริมให้การใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติของวัดเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ มติคณะสงฆ์ และแนวทางธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้ดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ ณ วัดมหาพุทธาราม จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติให้แก่คณะสงฆ์ในพื้นที่ทุกระดับ

รายงานฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแบบประเมินตนเอง การจัดการศาสนสมบัติของวัด การบริหารการเงิน และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบบริหารจัดการวัดอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับกฎกระทรวง และคู่มือแนวทางที่ออกโดยมหาเถรสมาคม

ขอขอบคุณสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ คลังจังหวัดศรีสะเกษ วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนคณะวิทยากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ร่วมกันดำเนินโครงการนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดศรีสะเกษ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานในระดับพื้นที่ต่อไป

พระวชิรสิทธิธาดา

เจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (Planning)	๑
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการ	๒
๑.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	๒
๑.๔ หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๓
๑.๕ หลักสูตรในการอบรม	๓
๑.๖ ระยะเวลาดำเนินโครงการ	๓
๑.๗ สถานที่จัดโครงการ	๓
๑.๘ งบประมาณ	๓
ส่วนที่ ๒ วิธีดำเนินการ (Doing)	๔
๒.๑ แผนการดำเนินงานตามวงจร PDCA	๔
๒.๒ รูปแบบกิจกรรมการอบรม	๕
๒.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ	๖
๒.๔ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลผล	๖
๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗
ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Check)	๘
๓.๑ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	๘
๓.๒ สรุปแบบประเมินตนเองการจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของวัด	๙
๓.๓ ผลการประเมินตนเองรายข้อ (แบบสอบถามข้อที่ ๑ – ๔๐)	๙-๓๖
๓.๔ สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม	๓๖
ส่วนที่ ๔ สรุปผลและข้อเสนอแนะ (Act)	๔๐
๔.๑ สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด	๔๐
- ด้านเชิงปริมาณ	๔๐
- ด้านเชิงคุณภาพ	๔๑
๔.๒ ปัญหาและอุปสรรค	๔๒

	หน้า
๔.๓ ข้อเสนอแนะ	๔๒
๔.๔ สรุปผลการดำเนินงานโดยรวม	๔๒
ภาคผนวก	
- ภาพกิจกรรม	๔๓

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ (Planing)

๑) หลักการและเหตุผล

วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๓๑ จึงมีสิทธิรับและครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้จวบจนตลอดมา แต่เพราะวัดมิใช่บุคคลธรรมดา แสดงเจตนาในการรับหรือในการครอบครองทรัพย์สินเองมิได้ กฎหมายได้กำหนดชัดว่า “ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัดในกิจการทั่วไป” วัดจึงอาศัยเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในการรับทรัพย์สินและการอื่น เจ้าอาวาสมีฐานะเป็นผู้แทนวัด มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สินของวัด เจ้าอาวาสมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนั้น การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดนั้น เป็นหน้าที่สำคัญของเจ้าอาวาส โดยมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากศาสนสมบัติเป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา เจ้าอาวาสจะต้องดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือให้เป็นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง หากดำเนินการมิชอบ อาจตกเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติมิชอบ ทั้งเป็นการละเมิดจริยาพระสงฆ์ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความโปร่งใสและถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลหลัก และอาจมีไวยาวัจกรเป็นผู้ช่วยในการจัดการด้านการเงินและการบริหารทั่วไป การจัดการศาสนสมบัติของวัด ประกอบด้วย การดูแลรักษาที่ดิน ทรัพย์สินต่างๆ รวมถึงการบริหารจัดการเงินรายได้ของวัด

จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๒๒ อำเภอ ประชากรส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา และมีวัดจำนวน ๑,๔๙๖ วัด โดยแบ่งเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ๓ วัด และวัดราษฎร์ จำนวน ๑,๔๙๓ วัด เป็นวัดสังกัดคณะมหานิกาย จำนวน ๑,๓๔๗ วัด สังกัดคณะธรรมยุตินิกาย จำนวน ๑๔๙ วัด จากกรณีปัญหาการใช้เงินบริจาคและทรัพย์สินของวัดที่ขาดระบบควบคุมที่ดี ส่งผลให้เกิดข้อห่วงใยในความโปร่งใสของการบริหารเงินและทรัพย์สินของวัด กระทบต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของสาธุชน อีกทั้งยังเปิดช่องให้มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ อันมีสาเหตุมาจากวัดบางแห่งไม่มีระบบบัญชีที่ชัดเจน ขาดความรู้ความเข้าใจ หรือขาดทักษะในการควบคุมและบริหารจัดการทรัพย์สินและข้อมูลอย่างเป็นระบบ จนกลายเป็นวิกฤตศรัทธาของประชาชน รวมทั้งการบริหารจัดการยังขึ้นอยู่กับการแสวงหารายได้สำหรับนำมาพัฒนาวัดที่แตกต่างกันของแต่ละวัด นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการพัฒนา ทำให้มีเกิดข้อพิพาทและข้อร้องเรียนความไม่โปร่งใสในการจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นจำนวนมาก

จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดข้างต้น สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ จึงจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัดขึ้น เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวัดและพระพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมให้วัดมีการบริหารจัดการศาสนสมบัติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้ได้มากที่สุด

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด
๒. เพื่อให้เจ้าอาวาสบริหารจัดการการเงินของวัดให้มีคุณภาพ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้
๓. เพื่อป้องกันปัญหาข้อพิพาท ข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารเงินวัดของเจ้าอาวาส
๔. เพื่อฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายและรายงานทางการเงินของวัดอย่างถูกต้อง

๓. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๓.๑ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ที่จัดขึ้นในครั้งนี้ มีบุคลากรคณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษ เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๓๔๔ รูป โดยแยกเป็นรุ่น ดังนี้

๑) รุ่นที่ ๑ พระสังฆาธิการระดับ รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัด เลขาธิการรองเจ้าคณะจังหวัด เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอ และเลขาธิการรองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน ๑๑๕ รูป

๒) รุ่นที่ ๒ พระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๖ อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองศรีสะเกษ, อำเภออุทุมพรพิสัย, อำเภอกันทรารมย์, อำเภอราษีไศล, อำเภอกันทรลักษณ์, และอำเภอขุขันธ์ จำนวน ๑๑๖ รูป

๓) รุ่นที่ ๓ พระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑๖ อำเภอประกอบ อำเภอขุนหาญ, อำเภอปรังคัง, อำเภอไพรบึง, อำเภอขามเฒ่า, อำเภอห้วยทับทัน, อำเภอโนนคูณ, อำเภอศรีรัตนะ, อำเภอวังหิน, อำเภอน้ำเกลี้ยง, อำเภอเบญจบุรุษ, อำเภอเบญจลักษ์, อำเภอพยุห์, อำเภอเมืองจันทร์, อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ, อำเภอศิลาลาด, และอำเภอภูสิงห์ จำนวน ๑๑๓ รูป

๓.๒ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

ผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ มีความรู้และทักษะด้านการจัดการศาสนสมบัติและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัดเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ จากการประเมินก่อน - หลังอบรม

๔. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑. สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ
๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ
๓. วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ

๑. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด
๒. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด
๓. วิธีการรับและเก็บรักษาเงินของวัด

๔. การควบคุมการจ่ายเงินของวัด

๕. การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด และรายงานทางการเงิน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ในระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

๗. สถานที่จัดโครงการ

ณ วัดมหาพุทธาราม ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

๘. การปรับปรุงการจัดโครงการจากครั้งก่อน

-

๙. งบประมาณ

ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสุขภาพพระภิกษุสามเณรอาพาธจังหวัดศรีสะเกษ

จำนวน ๑๒๖,๑๓๐ บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นหกพันหนึ่งร้อยสามสิบบาทถ้วน) มีรายละเอียดดังนี้

ที่	รายการ	จำนวนเงิน	หมายเหตุ
๑	ค่าวิทยากรบรรยาย (๒ ชั่วโมง x ๓ วัน x ๖๐๐ บาท)	๓,๖๐๐	
๒	ค่าวิทยากรกลุ่ม (๒ ชั่วโมง x ๓ วัน x ๕ กลุ่ม x ๖๐๐ บาท)	๑๘,๐๐๐	
๓	ค่าเอกสารประกอบการอบรม (๓๕๘ ชุด x ๕๐ บาท)	๑๗,๙๐๐	
๔	ค่าวัสดุอุปกรณ์	๕,๐๐๐	
๕	ค่าอาหารเพล/กลางวัน (๓๕๘ รูป x ๓ มื้อ x ๑๒๐ บาท)	๑๒,๙๖๐	
๖	ค่าน้ำปานะ (๓๕๘ รูป x ๒ มื้อ x ๑๕ บาท x ๓ วัน)	๓๒,๒๒๐	
๗	ค่าจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ	๔๕๐	
๘	ค่าจัดเตรียมสถานที่	๔,๐๐๐	
๙	ค่าติดต่อประสานงาน	๒,๐๐๐	
รวมทั้งสิ้น		๑๒๖,๑๓๐	

หมายเหตุ : ถัวเฉลี่ยทุกรายการ

ส่วนที่ ๒ วิธีดำเนินการ (Doing)

๑. สรุปขั้นตอนวิธีการจัดโครงการ

แผนการดำเนินงาน

ลำดับที่	ขั้นตอน/กิจกรรม	ไตรมาส ๔		
		ก.ค ๖๘	ส.ค ๖๘	ก.ย ๖๘
๑.	การวางแผน (Planing) - แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน - ประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายและระดับความสำเร็จของโครงการ - จัดทำโครงการนำเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา		✓ ✓ ✓	
๒.	การดำเนินการ (Doing) - เสนอโครงการเพื่อขอรับการอนุมัติ - ติดต่อประสานงาน/แจ้งเวียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ดำเนินการตามแผนการดำเนินงาน - กำกับติดตามการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนงาน		✓ ✓ ✓	
๓.	การประเมินผล (Checking) - รวบรวมข้อมูลและผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายและระดับความสำเร็จของโครงการและสรุปผลการประเมินโครงการ - วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงาน - จัดทำเอกสารสรุปโครงการ		✓ ✓	
๔.	การปรับปรุง (Acting) - นำผลการรายงานสรุปการดำเนินโครงการเสนอต่อเจ้าคณะผู้ปกครอง - นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนา		✓ ✓	

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด จัดในลักษณะการบรรยายให้ความรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ (Lecture & Workshop) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง โดยดำเนินการดังนี้

๑) การบรรยายเชิงวิชาการ

- การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด
- กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด
- วิธีการรับและเก็บรักษาเงินของวัด

- การควบคุมการจ่ายเงินของวัด
- การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด และรายงานทางการเงิน

๒) การฝึกปฏิบัติ (Workshop)

- การจัดทำบัญชีทรัพย์สิน
- การบันทึกรายการรับ-จ่าย และการบันทึกเงินฝากธนาคาร
- การรายงานเงินคงเหลือ และการส่งรายงานประจำปี

๓) การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study)

- ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการจัดการศาสนสมบัติ
- แนวทางการแก้ไขและป้องกันการทุจริต

๔) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่าย

- เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- สร้างความร่วมมือระหว่างวัดเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. ระเบียบวิธีการบูรณาการ

-

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล :

เพื่อประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ซึ่งมีการประเมินใน ๔ มิติ ได้แก่ จำนวนผู้เข้ารับการอบรม ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรม ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมาย โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๒ ฉบับ ดังนี้

๑) แบบประเมินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และการจัดการทรัพย์สินวัด

เป็นแบบประเมินตนเอง ๕ ด้าน จำนวน ๕๗ ข้อ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด ด้านวิธีการรับและเก็บรักษาเงินของวัด ด้านการควบคุมการจ่ายเงินของวัด และด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด และรายงานทางการเงิน

๒) แบบประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด

เป็นแบบประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๑๗ ข้อ ประเมินความพึงพอใจโครงการฯ ในด้านการบรรยายและหัวข้ออบรม ด้านวิทยากร และด้านการดำเนินโครงการ

๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ ทำหนังสือเวียนแจ้งกลุ่มเป้าหมายให้เข้ารับการอบรม โดยแจ้งผ่านสำนักงานเจ้าคณะอำเภอในเขตจังหวัดศรีสะเกษ
๒. ผู้รับผิดชอบโครงการ ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์วิทยากรบรรยาย และวิทยากรประจำกลุ่มจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานคลังจังหวัดศรีสะเกษ และวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
๓. ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ตามกำหนดการ
๔. ผู้รับผิดชอบโครงการ ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบประเมินตนเองในแบบประเมินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และการจัดการทรัพย์สินของวัด โดยใช้แบบประเมินออนไลน์ ผ่าน Google ฟอรัม
๕. ผู้รับผิดชอบโครงการ ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ โดยใช้แบบประเมินออนไลน์ ผ่าน Google ฟอรัม
๖. นำผลการประเมินตนเองและประเมินความพึงพอใจ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด มีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. วิเคราะห์ผลการประเมินตนเอง โดยใช้ค่าร้อยละ
๒. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๖. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๖๐: ๑๒๐)

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนจำนวนความถี่ทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าร้อยละ (จตุภูมิ เขตจตุรัส, ๒๕๖๐: ๘๓) มีดังนี้

คะแนนร้อยละ ๘๐.๐๐ ขึ้นไป	หมายถึง	ดีมาก
คะแนนร้อยละ ๗๐.๐๐-๗๙.๙๙	หมายถึง	ดี
คะแนนร้อยละ ๖๐.๐๐-๖๙.๙๙	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนร้อยละ ๕๐.๐๐-๕๙.๙๙	หมายถึง	พอใช้
คะแนนต่ำกว่าร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป	หมายถึง	ควรปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแบบประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐	หมายถึง	ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐	หมายถึง	ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐	หมายถึง	ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐	หมายถึง	ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐	หมายถึง	ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจน้อยที่สุด

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

๑) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณได้จากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

๒) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน คะแนนแต่ละตัว
 $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
 Σ แทน ผลรวม

ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Check)

๑. จำนวนผู้เข้ารับการอบรมโครงการ

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน เป้าหมาย (รูป/คน)	ผู้เข้าร่วมโครงการ	
		จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
กิจกรรม : การจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด	๓๔๔	๓๕๘	๑๐๐.๐๐
- รองเจ้าคณะจังหวัด	๖	๖	๑.๖๘
- เจ้าคณะอำเภอ	๒๑	๑๙	๕.๓๑
- ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ	๑	-	-
- รองเจ้าคณะอำเภอ	๒๙	๒๗	๗.๕๔
- เจ้าคณะตำบล	๒๑๓	๑๘๐	๕๐.๒๘
- ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล	๑	๑	๐.๒๘
- รองเจ้าคณะตำบล	๑๕	๑๘	๕.๐๓
- เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด	๑	๑	๐.๒๘
- เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด	๖	๖	๑.๖๘
- เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ	๒๑	๒๑	๕.๘๗
- เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ	๓๐	๓๐	๘.๓๘
- อื่น ๆ ๑) พระลูกวัด	-	๓๓	๙.๒๒
๒) ไวยาวัจกร	-	๑๖	๔.๔๗

สรุปผลการดำเนินงานตามกลุ่มเป้าหมายและผู้เข้าร่วมโครงการ

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น ๓๔๔ รูป/คน ประกอบด้วย รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ และเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ

จากผลการดำเนินงานจริง ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๓๕๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ของเป้าหมาย โดยสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ถึง ๑๔ รูป/คน ทั้งนี้ยังมีผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมจากกลุ่ม “พระลูกวัด” จำนวน ๓๓ รูป และ “ไวยาวัจกร” จำนวน ๑๖ คน ซึ่งมีได้กำหนดไว้ในเป้าหมายเดิม แต่ได้เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ด้วย

เมื่อพิจารณาในเชิงสัดส่วน พบว่า กลุ่มเจ้าคณะตำบล มีจำนวนผู้เข้าร่วมมากที่สุด จำนวน ๑๘๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒๘ ของผู้เข้าร่วมทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ รองเจ้าคณะอำเภอ ๒๗ รูป (ร้อยละ ๗.๕๔) เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ ๓๐ รูป (ร้อยละ ๘.๓๘) และพระลูกวัด ๓๓ รูป (ร้อยละ ๙.๒๒) ขณะที่กลุ่มอื่น

ๆ มีการเข้าร่วมตามสัดส่วนที่กำหนด การที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมเกินกว่าเป้าหมายสะท้อนให้เห็นถึง ความสนใจและความสำคัญของโครงการ ที่ตรงต่อความต้องการของคณะสงฆ์ในพื้นที่ ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้พระลูกวัดและไวยาวัจกรซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้รับความรู้และทักษะเพิ่มเติม เพื่อสามารถนำไปปรับใช้จริงในวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า โครงการครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีการเข้าร่วมครบถ้วนทุกระดับชั้นของคณะสงฆ์ และยังมีการขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีมาตรฐาน โปร่งใส และตรวจสอบได้ต่อไป

๒. สรุปแบบประเมินตนเองการจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของวัด

สรุปตารางแสดงจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
- ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด	๓๕๘	๑๐๐.๐๐
- ผู้ตอบแบบสอบถาม	๒๔๖	๖๘.๗๑

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็น ร้อยละ ๖๘.๗๑ ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ผู้ให้ข้อมูล

ตำแหน่ง	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
● เจ้าอาวาส	๑๖๗	๖๗.๘๙
● รองเจ้าอาวาส	๑๔	๕.๖๙
● ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๒๘	๑๑.๓๘
● พระลูกวัด	๓๑	๑๒.๖๐
● ไวยาวัจกร	๖	๒.๔๔
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการเก็บรวบรวมแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ รูป/คน พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คือ เจ้าอาวาส ซึ่งมีจำนวนมากถึง ๑๖๗ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๖๗.๘๙ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่าเจ้าอาวาสในแต่ละวัดให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศาสนสมบัติและเป็นผู้มีอำนาจลงนามเกี่ยวกับบัญชีการเงินของวัดโดยตรง รองลงมาคือ พระลูกวัด จำนวน ๓๑ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๑๒.๖๐ และ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๒๘ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๑๑.๓๘ ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการบริหารงานของวัด และสะท้อนให้เห็นถึงความมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในระดับปฏิบัติการในการจัดการศาสนสมบัติในชีวิตประจำวัน ขณะที่ รองเจ้าอาวาส มีจำนวน ๑๔ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๕.๖๙ ซึ่งถือว่าน้อยกว่าตำแหน่งอื่น ๆ เนื่องจากในหลายวัดอาจยังไม่มีแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสอย่างเป็นทางการ ส่วนไวยาวัจกรซึ่งเป็นฆราวาสที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้ดูแลหรือช่วยเหลือ

งานวัดในด้านทรัพย์สินและบัญชี มีจำนวน ๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๒.๔๔ แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีบทบาทสำคัญด้านการจัดการทรัพย์สิน แต่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังคงเป็นฝ่ายสงฆ์

๑.๒ ประเภทวัด

ประเภทวัด	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● พัทธสีมา	๑๙๘	๘๐.๔๙
● สำนักสงฆ์	๔๐	๑๖.๒๖
● ที่พักสงฆ์	๘	๓.๒๕
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า วัดที่มีพัทธสีมา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๑๙๘ วัด คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔๙ ของวัดทั้งหมดที่ตอบแบบประเมิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัดที่มีพัทธสีมาให้ความสำคัญและความร่วมมือในการตอบแบบประเมินในสัดส่วนที่สูง โดยวัดประเภทนี้มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีเขตวิสุงคามสีมา และมีเจ้าอาวาสผู้ดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ทำให้สามารถบริหารจัดการศาสนสมบัติและการเงินการบัญชีได้เป็นระบบมากกว่า รองลงมา คือ สำนักสงฆ์ จำนวน ๔๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๒๖ และที่พักสงฆ์ จำนวน ๘ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๕ ซึ่งแม้มีจำนวนไม่มาก แต่ก็สะท้อนถึงการเริ่มต้นเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม สำนักสงฆ์และที่พักสงฆ์หลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างการบริหารเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ และเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต่อการตรวจสอบและติดตาม

โดยสรุป การที่วัดที่มีพัทธสีมาเป็นกลุ่มหลักในการตอบแบบประเมิน สะท้อนถึงความพร้อมในการบริหารจัดการศาสนสมบัติและการจัดทำบัญชี ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และจัดทำแนวทางการพัฒนาวัดในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

๑.๓ จำนวนพื้นที่ตั้งของวัดโดยประมาณ เช่น เขตพุทธาวาส, เขตสังฆาวาส, และเขตธรณีสงฆ์ (ไม่รวมพื้นที่เขตนอกที่ตั้งวัด)

ขนาดพื้นที่โดยประมาณ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● ไม่เกิน ๕ ไร่	๒๓	๙.๓๕
● มากกว่า ๕ – ๑๐ ไร่	๑๐๖	๔๓.๐๙
● มากกว่า ๑๐ – ๕๐ ไร่	๑๑๓	๔๕.๙๓
● มากกว่า ๕๐ – ๑๐๐ ไร่	๓	๑.๒๒
● มากกว่า ๑๐๐ ไร่	๑	๐.๔๑
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางข้างต้น พบว่า วัดส่วนใหญ่มีพื้นที่ตั้งในช่วง มากกว่า ๑๐ – ๕๐ ไร่ จำนวน ๑๑๓ วัด คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๙๓ รองลงมาคือวัดที่มีพื้นที่ มากกว่า ๕ – ๑๐ ไร่ จำนวน ๑๐๖ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๔๓.๐๙ แสดงให้เห็นว่าเกือบ ๙๐% ของวัดทั้งหมด มีพื้นที่ตั้งระหว่าง ๕ – ๕๐ ไร่ ซึ่งถือเป็นขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดสรรเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และธรณีสงฆ์ เพื่อใช้ในการประกอบศาสนกิจและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนวัดที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก ไม่เกิน ๕ ไร่ มีจำนวน ๒๓ วัด คิดเป็น ร้อย

ละ ๙.๓๕ ซึ่งอาจพบได้ในพื้นที่ชุมชนเมืองหรือที่ดินจำกัด ขณะที่วัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่กว่า ๕๐ ไร่ขึ้นไป มีเพียง ๔ วัด คิดเป็นเพียง ร้อยละ ๑.๖๓ ของทั้งหมด โดยวัดที่มีพื้นที่ มากกว่า ๑๐๐ ไร่ มีเพียงแห่งเดียว คิดเป็น ร้อยละ ๐.๔๑ เท่านั้น

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะพื้นที่ของวัดส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ทำการประเมินว่าอยู่ในระดับขนาดกลางถึงเล็ก ซึ่งมีผลต่อการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ศาสนสมบัติ การใช้ประโยชน์ในเชิงพุทธกิจ รวมถึงการวางแผนดูแล บำรุงรักษา และพัฒนาในระยะยาวอย่างเหมาะสมตามบริบทของแต่ละวัด

๑.๔ ตามพื้นที่ตั้งของวัด ในข้อ ๓ มีจำนวนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างของวัด เช่น ศาลา กุฏิ อุโบสถ เมรุ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ของวัด

จำนวนสิ่งปลูกสร้าง (หลัง)	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● ไม่เกิน ๑๐ หลัง	๑๔๔	๕๘.๕๔
● ๑๑ – ๒๐ หลัง	๙๔	๓๘.๒๑
● ๒๑ – ๓๐ หลัง	๘	๓.๒๕
● มากกว่า ๓๐ หลัง	๐	๐.๐๐
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า วัดที่มีจำนวนสิ่งปลูกสร้างไม่เกิน ๑๐ หลัง มีจำนวนมากที่สุด คือ ๑๔๔ วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๔ รองลงมาคือวัดที่มีสิ่งปลูกสร้างระหว่าง ๑๑-๒๐ หลัง จำนวน ๙๔ วัด คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๑ สำหรับวัดที่มีสิ่งปลูกสร้างตั้งแต่ ๒๑-๓๐ หลัง มีจำนวน ๘ วัด คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๕ และไม่พบวัดใดที่มีจำนวนสิ่งปลูกสร้างมากกว่า ๓๐ หลังแต่อย่างใด

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของวัดที่เข้าร่วมการประเมินตนเองมีจำนวนสิ่งปลูกสร้างในระดับไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับขนาดพื้นที่ของวัดที่ส่วนใหญ่มีขนาดไม่เกิน ๕๐ ไร่ ทั้งนี้ ข้อมูลจำนวนสิ่งปลูกสร้างสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาวัดในด้านกายภาพ การจัดสรรพื้นที่ และการบริหารจัดการศาสนสมบัติได้อย่างเหมาะสมในระดับพื้นที่ต่อไป

๑.๕ จำนวนพระภิกษุ สามเณร และเจ้าหน้าที่ของวัด (รวมทั้งหมด)

จำนวน (รูป/คน)	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● น้อยกว่า ๕ รูป/คน	๓๒	๑๓.๐๑
● ๖ – ๑๐ รูป/คน	๑๕๘	๖๔.๒๓
● ๑๑ – ๒๐ รูป/คน	๔๓	๑๗.๔๘
● มากกว่า ๒๐ รูป/คน	๑๓	๕.๒๘
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลแบบสอบถามวัด จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ วัด พบว่า วัดส่วนใหญ่มีพระภิกษุ สามเณร และเจ้าหน้าที่รวมอยู่ในช่วง ๖ – ๑๐ รูป/คน เป็นจำนวน ๑๕๘ วัด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๓ แสดงให้เห็นว่าเป็นระดับปริมาณกำลังคนที่สอดคล้องกับขนาดวัดทั่วไป และสามารถรองรับภารกิจทางศาสนาและกิจกรรมบริการชุมชนได้ในระดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ วัดที่มีจำนวนพระและเจ้าหน้าที่รวมกัน ระหว่าง ๑๑ – ๒๐ รูป/คน

จำนวน ๔๓ วัด (๑๗.๔๘) และกลุ่มวัดขนาดเล็กที่มี น้อยกว่า ๕ รูป/คน มีจำนวน ๓๒ วัด (๑๓.๐๑) ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในด้านทรัพยากรบุคคล ขณะที่วัดที่มีจำนวนพระและเจ้าหน้าทีมากกว่า ๒๐ รูป/คน มีเพียง ๑๓ วัด คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๘ ซึ่งมีแนวโน้มเป็นวัดขนาดใหญ่ มีบทบาทในระดับอำเภอหรือจังหวัด และอาจมีกิจกรรมเชิงสาธารณะหรือการศึกษาสงฆ์ร่วมด้วย

๑.๖ วัดของท่านมีบุคลากร เช่น ไวยาวัจกร พระภิกษุ หรือผู้แทนชุมชน ที่มีคุณสมบัติด้านการเงินหรือบัญชี เพื่อทำหน้าที่จัดทำบัญชีและจัดการทรัพย์สินของวัด หรือไม่

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี	๒๑๕	๘๗.๔๐
● ไม่มี	๓๑	๑๒.๖๐
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีบุคลากร อาทิ ไวยาวัจกร พระภิกษุ หรือผู้แทนชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติหรือมีความรู้ด้านการเงินหรือบัญชี และได้ทำหน้าที่จัดทำบัญชีและบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๑๕ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๘๗.๔๐ ขณะที่วัดที่ยังไม่มีบุคลากรที่มีคุณสมบัติหรือความรู้ด้านดังกล่าว มีจำนวน ๓๑ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๑๒.๖๐

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัดส่วนใหญ่มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีได้อย่างเหมาะสม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด การควบคุมดูแลทรัพย์สิน และการปฏิบัติตามแนวทางของหน่วยงานกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ในขณะเดียวกันวัดบางส่วนที่ยังไม่มีบุคลากรในลักษณะดังกล่าวอาจยังขาดแคลนกำลังคนหรือยังไม่มี การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านความรู้ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในระยะยาว

๑.๗ วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศาสนสมบัติของวัด ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๘ มติที่ ๖๒๐/๒๕๖๘ หรือไม่

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี	๑๓๙	๕๖.๕๐
● ไม่มี	๙๘	๓๙.๘๔
● N/A	๙	๓.๖๖
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากผลการสำรวจวัดทั้งสิ้น ๒๔๖ วัด พบว่า มีวัดที่ดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศาสนสมบัติของวัดตามมติมหาเถรสมาคม แล้วจำนวน ๑๓๙ วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐ ของผู้ตอบแบบประเมิน ซึ่งถือเป็นแนวโน้มที่ดีในการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพย์สินของวัด อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดอีกจำนวน ๙๘ วัด (ร้อยละ ๓๙.๘๔) ที่ยัง ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านความพร้อม กฎระเบียบภายในวัด หรือการรับรู้ของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวนหนึ่งคือ ๙

วัด (ร้อยละ ๓.๖๖) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สามารถดำเนินการได้ อันอาจเนื่องด้วยสภาพของวัด เช่น สำนักสงฆ์หรือที่พักสงฆ์ที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนเป็นวัดอย่างเป็นทางการ

๒.๑ การจัดการทรัพย์สิน

ข้อที่ ๑ วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินตามแบบที่กำหนด ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันหรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินตามแบบที่กำหนด ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
● มี	๑๒๑	๔๙.๑๙
● ไม่มี	๙๐	๓๖.๕๙
● N/A	๓๕	๑๔.๒๓
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัด จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ วัด พบว่า มีวัดที่ดำเนินการ จัดทำทะเบียนทรัพย์สินตามแบบที่กำหนด ตามกฎกระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๔ และ คู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗ อย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน จำนวน ๑๒๑ วัด คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๙ ของผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด วัดที่ยังไม่มีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน มีจำนวน ๙๐ วัด (ร้อยละ ๓๖.๕๙) ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และสะท้อนถึงความจำเป็นในการเร่งรัดให้วัดจัดทำทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขณะเดียวกัน มีวัดจำนวน ๓๕ วัด (ร้อยละ ๑๔.๒๓) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งอาจหมายถึงวัดที่มีสถานะเป็นสำนักสงฆ์ ที่พักสงฆ์ หรือวัดที่ยังไม่มีทรัพย์สินถาวรที่ต้องลงทะเบียน

ข้อที่ ๒. วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินตามแบบที่กำหนด แยกแต่ละประเภทหรือไม่ (สังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินที่จัดประโยชน์) (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน ตามแบบที่กำหนดแยกแต่ละประเภทหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
● มี	๙๓	๓๗.๘๐
● ไม่มี	๑๑๔	๔๖.๓๔
● N/A	๓๙	๑๕.๘๕
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการประเมินวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีเพียง ๙๓ วัด เท่านั้นที่ มีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินแยกตามประเภทอย่างชัดเจน ได้แก่ สังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินที่จัดให้เกิดประโยชน์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๐ ของผู้ตอบแบบประเมิน ในขณะที่วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๑๔ วัด (ร้อยละ ๔๖.๓๔) ยังไม่มีการแยกประเภทของทะเบียนทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์ที่กฎกระทรวงและคู่มือไวยาวัจกร กำหนด ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือขาดความชัดเจนในการตรวจสอบบัญชีและการรายงานข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีวัดอีก ๓๙ แห่ง (ร้อยละ ๑๕.๘๕) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สามารถใช้เกณฑ์ดังกล่าวได้กับกรณีของวัด เช่น วัดที่ไม่มีทรัพย์สินในความดูแล หรือมีโครงสร้างการบริหารจำกัด

ข้อที่ ๓. วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์หรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือ
ไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์หรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)	จำนวน	ร้อยละ
● มี	๙๒	๓๗.๔๐
● ไม่มี	๑๑๕	๔๖.๗๕
● N/A	๓๙	๑๕.๘๕
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีเพียง ๙๒ วัด ที่ มีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินประเภทที่จัดประโยชน์ เช่น ที่ดินให้เช่า อาคารเชิงพาณิชย์ หรือทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่วัด คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๐ ของผู้ตอบแบบประเมิน ส่วนใหญ่ของวัดจำนวน ๑๑๕ แห่ง (ร้อยละ ๔๖.๗๕) ยังไม่มีการจัดทำทะเบียนสำหรับทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดแบบฟอร์มหรือแนวทางที่ชัดเจน หรือการขาดความเข้าใจในบทบาทของทะเบียนประเภทนี้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารรายได้ของวัด นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวน ๓๙ แห่ง (ร้อยละ ๑๕.๘๕) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สามารถใช้ได้กับกรณีของวัดตนเอง เช่น วัดที่ไม่มีทรัพย์สินให้เช่า ไม่มีพื้นที่สาธารณะเพื่อการจัดประโยชน์ หรือเป็นสำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์ขนาดเล็ก

ข้อที่ ๔. การได้มาซึ่งที่ดิน หรือสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

การได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)	จำนวน	ร้อยละ
● มี	๑๔๑	๕๗.๓๒
● ไม่มี	๗๒	๒๙.๒๗
● N/A	๓๓	๑๓.๔๑
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจวัด ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีวัดจำนวน ๑๔๑ แห่ง ที่ ได้จดทะเบียนการได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิเกี่ยวกับที่ดินตามกฎหมายแล้ว คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๒ สะท้อนให้เห็นว่ากว่าครึ่งของผู้ตอบแบบประเมินได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองที่ดินของวัด อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดจำนวน ๗๒ แห่ง (ร้อยละ ๒๙.๒๗) ที่ ยังไม่ได้จดทะเบียนสิทธิในที่ดิน ซึ่งอาจมาจากปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์, ข้อจำกัดทางกฎหมาย, หรือการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการที่เกี่ยวข้อง และนอกจากนี้ ยังมีวัด ๓๓ แห่ง (ร้อยละ ๑๓.๔๑) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น วัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราชพัสดุ หรือวัดที่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินถาวร

ข้อที่ ๕: วัดมีการจัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญที่ดินหรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

วัดมีการจัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญที่ดินหรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)	จำนวน	ร้อยละ
• มี	๑๒๘	๕๒.๐๓
• ไม่มี	๘๓	๓๓.๗๔
• N/A	๓๕	๑๔.๒๓
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลแบบสอบถามจำนวน ๒๔๖ วัด พบว่า มีวัดที่ได้ดำเนินการ จัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญเกี่ยวกับที่ดิน ตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจำนวน ๑๒๘ วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐๓ แสดงให้เห็นว่ามีเพียงกว่าครึ่งของผู้ตอบแบบประเมินเท่านั้นที่สามารถบริหารจัดการเอกสารสำคัญด้านสิทธิในที่ดินได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดที่ ไม่มีการจัดทำทะเบียนหนังสือสำคัญที่ดิน จำนวนถึง ๘๓ วัด (ร้อยละ ๓๓.๗๔) ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงในด้านการสูญหายของเอกสารสิทธิ์ หรือการจัดการข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ ส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของวัด ส่วนอีก ๓๕ วัด (ร้อยละ ๑๔.๒๓) ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สามารถใช้ได้กับกรณีของวัดนั้น ๆ เช่น วัดที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือสำคัญ หรือที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ถาวร

ข้อที่ ๖: วัดมีการเก็บหนังสือสำคัญที่ดินไว้อย่างรัดกุม มั่นคง และปลอดภัย โดยเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งเท่านั้นอ้างอิงตาม กฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๖๔ และ คู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
• มี (เก็บโดยเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งเท่านั้น)	๒๑๘	๘๘.๖๒
• ไม่มี (ไม่มีการจัดเก็บที่รัดกุม มั่นคง หรือมีบุคคลอื่นถือครอง)	๑๓	๕.๒๘
• N/A (ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีหนังสือสำคัญที่ดินให้จัดเก็บ)	๑๕	๖.๑๐
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลแบบสอบถามวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่จำนวน ๒๑๘ วัด ได้ดำเนินการ เก็บรักษาหนังสือสำคัญที่ดินไว้อย่างรัดกุม มั่นคง และปลอดภัย โดยเป็นความรับผิดชอบของเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๖๒ ซึ่งถือเป็นแนวโน้มที่ดีและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ขณะที่ยังมีวัด ๑๓ แห่ง (ร้อยละ ๕.๒๘) ที่ระบุว่า ยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ หรือไม่มีบุคคลผู้รับผิดชอบชัดเจน ซึ่งถือเป็นจุดที่ควรเฝ้าระวังในด้านความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือการใช้เอกสารสำคัญอย่างไม่เหมาะสม และอีกทั้งยังมีวัด ๑๕ แห่ง (ร้อยละ ๖.๑๐) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่มีหนังสือสำคัญเกี่ยวกับที่ดิน เช่น วัดที่ยังไม่ได้จดทะเบียนสิทธิในที่ดิน หรือเป็นสำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์ที่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์

ข้อที่ ๗: วัดมีการจำหน่ายทรัพย์สินของวัดออกจากทะเบียน โดยมีการบันทึกเหตุผล หรือมีหลักฐานประกอบหรือไม่อ้างอิงตาม กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ คู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี (มีการจำหน่ายโดยมีบันทึกเหตุผลหรือหลักฐานประกอบ)	๖๓	๒๕.๖๑
● ไม่มี (ไม่มีการบันทึกเหตุผลหรือไม่หลักฐานในการจำหน่ายทรัพย์สิน)	๑๗๘	๗๒.๓๖
● N/A (ไม่มีการจำหน่าย หรือไม่เกี่ยวข้อง)	๕	๒.๐๓
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากแบบสอบถามวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีเพียง ๖๓ วัด ที่ได้ดำเนินการ จำหน่ายทรัพย์สินของวัดออกจากทะเบียน โดยมี การบันทึกเหตุผลหรือแนบหลักฐานประกอบการจำหน่าย อย่างเป็นทางการ คิดเป็นเพียงร้อยละ ๒๕.๖๑ ของผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด ในทางตรงกันข้าม พบว่า วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๗๘ แห่ง (ร้อยละ ๗๒.๓๖) ยัง ไม่มีการบันทึกหรือจัดเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายทรัพย์สิน ซึ่งสะท้อนถึงจุดอ่อนสำคัญด้านระบบควบคุมภายใน และการบริหารจัดการศาสนสมบัติที่อาจขาดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวน ๕ แห่ง (ร้อยละ ๒.๐๓) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีการจำหน่ายทรัพย์สินใด ๆ ในช่วงเวลาที่ประเมิน

ข้อที่ ๘: ผู้จัดการประโยชน์ของวัด เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากเจ้าอาวาสเป็นหนังสือ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี (แต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเจ้าอาวาส)	๑๔๔	๕๘.๕๔
● ไม่มี (ไม่ได้แต่งตั้ง หรือแต่งตั้งโดยวาจา)	๖๑	๒๔.๘๐
● N/A (ไม่มีผู้จัดการประโยชน์ / ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีของวัด)	๔๑	๑๖.๖๗
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งผู้จัดการประโยชน์ของวัดโดยเจ้าอาวาสอย่างเป็นทางการ เป็นหนังสือแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๔ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๕๘.๕๔ ขณะที่วัดที่ไม่มีการแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร หรือแต่งตั้งโดยวาจา มีจำนวน ๖๑ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๒๔.๘๐ และมีวัดที่ไม่มีผู้จัดการประโยชน์ หรือกรณีไม่เกี่ยวข้องกับบริบทของวัดนั้น ๆ จำนวน ๔๑ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๑๖.๖๗ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีวัดจำนวนมากที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ อย่างถูกต้อง โดยแต่งตั้งผู้จัดการประโยชน์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ยังมีวัดบางส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ หรือดำเนินการโดยวาจา ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในบทบาท หน้าที่ และอำนาจในการจัดการศาสนสมบัติของวัด อันอาจส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ในทางปฏิบัติ

ข้อที่ ๙. การกันที่วัดสำหรับจัดประโยชน์ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗)

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี (ได้รับความเห็นชอบและอนุมัติอย่างถูกต้องตามขั้นตอน)	๑๐๐	๔๐.๖๕
● ไม่มี (ยังไม่ผ่านกระบวนการพิจารณา หรือไม่ได้เสนอขออนุมัติ)	๘๗	๓๕.๓๗
● N/A (ไม่มีการกันพื้นที่ หรือไม่เกี่ยวข้อง)	๕๙	๒๓.๙๘
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลพบว่า วัดที่ดำเนินการกันพื้นที่เพื่อจัดประโยชน์โดย ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และอนุมัติจากมหาเถรสมาคมแล้ว มีเพียง ร้อยละ ๔๐.๖๕ เท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีวัดจำนวนมากที่ดำเนินการโดย ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามระเบียบ หรืออาจขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ และวัดที่ยังไม่ได้รับอนุมัติหรือไม่มีการดำเนินการ มีสัดส่วนถึง ร้อยละ ๓๕.๓๗ และอีก ร้อยละ ๒๓.๙๘ ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ เช่น วัดที่ไม่มีการจัดประโยชน์ หรือไม่มีพื้นที่ให้กันเป็นสัดส่วน

ข้อที่ ๑๐ วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินประจำปีตามแบบที่กำหนดโดยได้รับการตรวจสอบจากเจ้าอาวาส และนำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด อ้างอิงตาม กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ และคู่มือไวยาวัจกร พ.ศ. ๒๕๖๗

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
- มี (ได้รับการตรวจสอบจากเจ้าอาวาสและนำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแล้ว)	๑๔๓	๕๘.๑๓
- ไม่มี (ยังไม่ได้จัดทำหรือตรวจสอบหรือนำส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)	๖๘	๒๗.๖๔
- N/A (ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่สามารถดำเนินการได้)	๓๕	๑๔.๒๓
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดที่ได้ดำเนินการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินประจำปีตามแบบที่ทางราชการกำหนด โดยมี การตรวจสอบรับรองจากเจ้าอาวาส และนำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาในจังหวัด มีจำนวน ๑๔๓ วัด คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๑๓ ขณะที่วัด ๖๘ แห่ง (ร้อยละ ๒๗.๖๔) ยัง ไม่มีการจัดทำหรือนำส่งทะเบียนทรัพย์สินประจำปี อันอาจเกิดจากขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือไม่มีแบบฟอร์มและระบบสนับสนุนที่ชัดเจนในการดำเนินการ และอีกทั้งยังมีวัด ๓๕ แห่ง (ร้อยละ ๑๔.๒๓) ที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้อง หรือ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในขณะนั้น เช่น วัดที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ สำนักสงฆ์ หรือวัดที่ไม่มีทรัพย์สินถาวร

๒.๒ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ข้อที่ ๑. ท่านทราบหรือไม่ว่า มหาเถรสมาคมได้มีมติเรื่องแนวปฏิบัติสำหรับการบริหารศาสนสมบัติของวัด

สถานะ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
● ทราบ	๒๓๒	๙๔.๓๑
● ไม่ทราบ	๑๔	๕.๖๙
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากผู้ตอบแบบประเมินจำนวน ๒๔๖ รูป พบว่า ร้อยละ ๙๔.๓๑ ทราบว่ามหาเถรสมาคมได้มีมติเรื่อง แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารศาสนสมบัติของวัด ซึ่งสะท้อนถึง การรับรู้ข้อมูลระดับสูง ของผู้ปฏิบัติงานในวัด ต่อมติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีสัดส่วนที่ไม่ทราบจำนวน ๑๔ รูป (ร้อยละ ๕.๖๙) ซึ่ง ควรได้รับการสื่อสารเชิงรุกเพิ่มเติม โดยเฉพาะในวัดขนาดเล็กหรือวัดในพื้นที่ห่างไกล

ข้อที่ ๒ ท่านสามารถปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคมเรื่องแนวปฏิบัติสำหรับการบริหารศาสนสมบัติของวัด ได้หรือไม่

สถานะ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
● ปฏิบัติได้	๒๐๐	๘๑.๓๐
● ไม่สามารถปฏิบัติตามได้	๔๖	๑๘.๗๐
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากแบบประเมินพบว่า แม้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ทราบมติของมหาเถรสมาคม แต่พบว่า มีเพียง ร้อยละ ๘๑.๓๐ ที่สามารถปฏิบัติตามได้จริง ขณะที่ อีกร้อยละ ๑๘.๗๐ ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งอาจมี สาเหตุจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เช่น

- ขาดบุคลากรที่เข้าใจระเบียบ
- ไม่สามารถดำเนินการด้านเอกสาร ทะเบียน หรือจัดประโยชน์ได้ตามแนวปฏิบัติ
- ไม่มีระบบติดตามประเมินผลหรือผู้ให้คำแนะนำในพื้นที่

๒.๓ วิธีการรับและเก็บรักษาเงินของวัด

๒.๓.๑ การรับเงินสดผ่านตู้บริจาค

ข้อที่ ๑. วัดของท่านมีตู้บริจาคหรือไม่

หากมี โปรดระบุจำนวนตู้บริจาคทั้งหมดในวัด

โปรดระบุจำนวนตู้บริจาคทั้งหมดในวัด	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● ๑ - ๕ ตู้	๑๔๙	๖๐.๕๗
● ๖ - ๑๐ ตู้	๓	๑.๒๒
● มากกว่า ๑๐ ตู้	๐	๐
● ไม่มี	๙๔	๓๘.๒๑
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลแบบสำรวจจำนวน ๒๔๖ วัด พบว่า วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๔๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๗ มีตู้บริจาคในจำนวนที่ไม่เกิน ๕ ตู้ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สามารถบริหารจัดการและควบคุมได้สะดวก มีวัดเพียง ๓ แห่ง (ร้อยละ ๑.๒๒) ที่ระบุว่าจำนวนตู้บริจาคระหว่าง ๖-๑๐ ตู้ และ ไม่พบวัดใด ที่มีจำนวนตู้บริจาค มากกว่า ๑๐ ตู้เลย และขณะเดียวกัน มีวัดจำนวนถึง ๙๔ แห่ง หรือร้อยละ ๓๘.๒๑ ที่ ไม่มีตู้บริจาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ยังมีวัดจำนวนมากที่ไม่ได้ใช้ตู้บริจาคเป็นช่องทางในการรับเงินบริจาคจากญาติโยม โดยอาจใช้วิธีการ รับบริจาคผ่านวิธีอื่น เช่น การวางพาน การรับด้วยตนเองจากเจ้าอาวาส หรือการโอนผ่านบัญชีธนาคาร

ข้อที่ ๒: วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการถือกุญแจ เปิด-ปิด ตู้บริจาค หรือไม่

วัดของท่านมีการแต่งตั้งคณะกรรมการถือกุญแจ เปิด-ปิด ตู้บริจาค หรือไม่	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี	๗๙	๓๒.๑๑
● ไม่มี	๑๑๕	๔๖.๗๕
● N/A (ไม่เกี่ยวข้อง / ไม่มีตู้บริจาค)	๕๒	๒๑.๑๔
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากแบบสอบถามจำนวน ๒๔๖ วัด พบว่า มีเพียง ๗๙ วัด หรือร้อยละ ๓๒.๑๑ เท่านั้นที่มีการดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ถือกุญแจในการเปิด-ปิดตู้บริจาค อย่างเป็นทางการ ซึ่งถือว่ายังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนวัดทั้งหมด ในขณะที่ วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๑๕ แห่ง (ร้อยละ ๔๖.๗๕) ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว อันเป็นช่องว่างสำคัญที่อาจนำไปสู่ความไม่โปร่งใส หรือการบริหารจัดการเงินบริจาคที่ไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเปิด-ปิดตู้บริจาคโดยไม่มีการตรวจสอบร่วมกันหลายฝ่าย สำหรับวัดจำนวน ๕๒ แห่ง (ร้อยละ ๒๑.๑๔) ระบุว่า ไม่เกี่ยวข้อง หรือ ไม่สามารถประเมินได้ เช่น วัดที่ไม่มีตู้บริจาค หรือ ยังไม่เปิดรับบริจาคด้วยวิธีนี้

ข้อที่ ๓. วัดของท่านมีการกำหนดระยะเวลาเปิดตู้บริจาค

กำหนดระยะเวลาเปิดตู้บริจาค	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๕๑	๒๐.๗๓
● สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง	๗	๒.๘๕
● มากกว่าสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง	๖๔	๒๖.๐๒
● N/A (ไม่มีตู้บริจาคหรือไม่ระบุ)	๑๒๔	๕๐.๔๑
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดจำนวน ๕๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๓ มีการกำหนดระยะเวลาเปิดตู้บริจาคสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และวัดจำนวน ๗ แห่ง (ร้อยละ ๒.๘๕) เปิดสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง ในขณะที่วัดอีก ๖๔ แห่ง (ร้อยละ ๒๖.๐๒) มีการเปิดตู้บริจาคมากกว่าสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของวัดส่วนหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับความถี่ในการจัดการเงินจากตู้บริจาคอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม วัดจำนวนมากถึง ๑๒๔ แห่ง หรือร้อยละ ๕๐.๔๑ ระบุว่าไม่มีตู้บริจาคหรือไม่ได้ระบุข้อมูลในประเด็นดังกล่าว ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างของรูปแบบการบริหารจัดการในแต่ละวัด หรืออาจเป็นวัดที่ไม่มีระบบการจัดเก็บเงินบริจาคผ่านตู้อย่างชัดเจน ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการวางแนวทางมาตรฐานกลางในการเปิดตู้บริจาค การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับเงิน และการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบต่อไป

ข้อที่ ๔ วัดของท่านมีการสรุยอดเงินบริจาคจากตู้เป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ หรือรายเดือน และมีการเก็บรักษาเงินสดอย่างเหมาะสมหรือไม่

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
-------	-------------	--------

● มี	๙๒	๓๗.๔๐
● ไม่มี	๘๘	๓๕.๗๗
● N/A (ไม่ระบุ / ไม่เกี่ยวข้อง)	๖๖	๒๖.๘๓
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากจำนวนวัดทั้งสิ้น ๒๔๖ วัด พบว่า มีวัดเพียง ๙๒ วัด (ร้อยละ ๓๗.๔๐) ที่มีการสรุปยอดเงินบริจาคจากตู้บริจาคเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน รวมถึงมีแนวปฏิบัติในการเก็บรักษาเงินสดอย่างเหมาะสม (เช่น มีตู้เซฟ มีบัญชีวัด ฝากเงินไม่เกิน ๓ วัน) และขณะที่วัดจำนวน ๘๘ แห่ง (ร้อยละ ๓๕.๗๗) ยังไม่มีระบบการสรุปยอดหรือการเก็บรักษาที่ชัดเจน และอีก ๖๖ วัด (ร้อยละ ๒๖.๘๓) ไม่สามารถประเมินได้จากข้อมูลหรือไม่ได้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้

ข้อที่ ๕ วัดของท่านมีการควบคุมจำนวนและตำแหน่งของตู้บริจาคภายในวัดอย่างชัดเจน

สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● มี	๑๐๔	๔๒.๒๘
● ไม่มี	๗๒	๒๙.๒๗
● N/A	๗๐	๒๘.๔๖
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการตอบแบบประเมินตนเองพบว่า มีเพียง ๑๐๔ วัด (ร้อยละ ๔๒.๒๘) ที่มีการกำหนดและควบคุมจำนวน รวมถึงตำแหน่งการวางตู้บริจาคอย่างเป็นระบบ เพื่อความปลอดภัยและตรวจสอบได้ ขณะที่ ๗๒ วัด (ร้อยละ ๒๙.๒๗) ไม่มีระบบควบคุมที่ชัดเจน และ ๗๐ วัด (ร้อยละ ๒๘.๔๖) ไม่สามารถประเมินได้หรือไม่ได้ให้ข้อมูลในข้อนี้

ข้อที่ ๖ วัดของท่านมีการเก็บรักษาเงินสดจากการเปิดตู้รับบริจาคอย่างไร (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

รูปแบบการเก็บรักษาเงินสดจากตู้บริจาค	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
● เก็บไว้ในตู้เซฟหรือตู้ที่มีกุญแจล็อก โดยเจ้าอาวาสหรือคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง	๑๐๙	๔๔.๓๑
● นำฝากเข้าบัญชีธนาคารของวัดไม่เกิน ๓ วันทำการ	๔๔	๑๗.๘๙
● นำฝากเข้าบัญชีธนาคารเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือน	๓๑	๑๒.๖๐
● N/A (ไม่ระบุ/ไม่มีข้อมูล/ไม่มีการเปิดตู้บริจาค)	๖๒	๒๕.๒๐
รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการตอบแบบประเมินตนเองพบว่า วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๐๙ วัด (ร้อยละ ๔๔.๓๑) เก็บเงินสดไว้ในตู้เซฟหรืออุปกรณ์ที่ล็อกได้ โดยมีผู้รับผิดชอบที่ได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับหลักธรรมาภิบาล ในขณะที่วัด ๔๔ แห่ง (ร้อยละ ๑๗.๘๙) ดำเนินการนำเงินบริจาคฝากเข้าบัญชีธนาคารภายใน ๓ วันทำการ และอีก ๓๑ แห่ง (ร้อยละ ๑๒.๖๐) ใช้วิธีนำฝากแบบรายสัปดาห์หรือรายเดือน อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดอีก ๖๒ แห่ง (ร้อยละ ๒๕.๒๐) ที่ไม่สามารถประเมินแนวปฏิบัติได้หรือไม่มีข้อมูลที่เพียงพอ ซึ่งควรมีการติดตามและแนะนำแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในระยะต่อไป

๒.๓.๒ การรับเงินบริจาคผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ข้อที่ ๑. วัดมีการรับบริจาคแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) ของกรมสรรพากร หรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	วัดมีการรับบริจาคแบบ e-Donation หรือไม่	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๕๐	๖๐.๙๘
๒.	ไม่ใช่	๖๓	๒๕.๖๑
๓.	N/A (ไม่สามารถระบุ/ไม่มีข้อมูล)	๓๓	๑๓.๔๑
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากผลการสำรวจวัดจำนวน ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่ จำนวน ๑๕๐ วัด (ร้อยละ ๖๐.๙๘) ได้มีการใช้ระบบ การรับบริจาคแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) ของกรมสรรพากร ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติที่สนับสนุนการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ โดยระบบดังกล่าวยังส่งเสริมให้ผู้บริจาคสามารถขอหักลดหย่อนภาษีได้ตามสิทธิอย่างสะดวก ขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๖๓ แห่ง (ร้อยละ ๒๕.๖๑) ที่ ยังไม่ได้ดำเนินการหรือไม่ใช้ระบบ e-Donation และอีก ๓๓ แห่ง (ร้อยละ ๑๓.๔๑) ไม่สามารถประเมินข้อมูลได้ หรือยังไม่มี การให้ข้อมูลในส่วนนี้ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังมีช่องว่างสำหรับการขยายผลการใช้ระบบ e-Donation ไปสู่วัดที่ยังไม่มีความพร้อม ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจ หรือโครงสร้างพื้นฐานของวัดในแต่ละพื้นที่

ข้อที่ ๒ วัดมีการรับบริจาคผ่าน QR code หรือโอนเงินเข้าบัญชีชื่อวัดหรือไม่ (ไม่นับระบบ e-Donation)

ที่	สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๕๐	๖๐.๙๘
๒.	ไม่ใช่	๖๑	๒๔.๘๐
๓.	N/A (ไม่ระบุ / ไม่มีข้อมูล)	๓๕	๑๔.๒๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการตอบแบบประเมินตนเองพบว่า มีวัดจำนวน ๑๕๐ วัด (ร้อยละ ๖๐.๙๘) ใช้การรับบริจาคผ่าน QR code หรือโอนเงินเข้าบัญชีวัดโดยตรง ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของวัดในยุคดิจิทัล โดยไม่ต้องพึ่งเฉพาะระบบ e-Donation ของกรมสรรพากร ขณะที่ยังมีวัดถึง ๖๑ วัด (ร้อยละ ๒๔.๘๐) ที่ยังไม่เปิดช่องทางดังกล่าว และอีก ๓๕ วัด (ร้อยละ ๑๔.๒๓) ไม่สามารถประเมินได้

ข้อที่ ๓ การรับบริจาคตามข้อ ๒ มีการสรุปรายงานประจำวัน/สัปดาห์/เดือน หรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	มีการสรุปรายงานหรือไม่	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๐๖	๔๓.๐๙
๒.	ไม่ใช่	๘๖	๓๔.๙๖
๓.	N/A	๕๔	๒๑.๙๕
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการตอบแบบประเมินตนเองพบว่า มีวัดเพียง ๑๐๖ วัด (ร้อยละ ๔๓.๐๙) ที่มีการจัดทำรายงานผลการรับบริจาคทางบัญชีในรูปแบบรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติตามมติของมหาเถรสมาคมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม มีถึง ๘๖ วัด (ร้อยละ ๓๔.๙๖) ที่ยังไม่ปฏิบัติตาม และอีก ๕๔ วัด (ร้อยละ ๒๑.๙๕) ไม่สามารถระบุได้

ข้อที่ ๔ วัดมีการตรวจสอบยอด e-Donation กับ Bank Statement เป็นประจำหรือไม่

ที่	ตรวจสอบการรับบริจาคผ่าน e-Donation กับรายการธนาคารหรือไม่	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๘๙	๓๖.๑๘
๒.	ไม่ใช่	๑๐๕	๔๒.๖๘
๓.	N/A	๕๒	๒๑.๑๔
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการตอบแบบประเมินตนเองพบว่า วัดที่มีระบบตรวจสอบ การบริจาคผ่าน e-Donation กับ Bank Statement อย่างสม่ำเสมอมีเพียง ๘๙ วัด (ร้อยละ ๓๖.๑๘) เท่านั้น ขณะที่ ๑๐๕ วัด (ร้อยละ ๔๒.๖๘) ยังไม่ได้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าว และมีอีก ๕๒ วัด (ร้อยละ ๒๑.๑๔) ที่ไม่มีข้อมูลหรือยังไม่สามารถประเมินได้

๒.๓.๓ การรับเงินบริจาค จากการจัดกิจกรรม เช่น กฐิน ผ้าป่า วันสำคัญทางพระศาสนา และกิจกรรมอื่นๆ

ข้อที่ ๑ วัดมีคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๒๘	๙๒.๖๘
๒.	ไม่ใช่	๘	๓.๒๕
๓.	N/A	๑๐	๔.๐๗
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากจำนวนวัดทั้งสิ้น ๒๔๖ วัด พบว่า วัดส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๘ วัด (ร้อยละ ๙๒.๖๘) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของวัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมและความรับผิดชอบร่วมกันในระดับวัด ขณะที่วัดจำนวน ๘ วัด (ร้อยละ ๓.๒๕) ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ และ มีอีก ๑๐ วัด (ร้อยละ ๔.๐๗) ไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากไม่ระบุข้อมูลหรือไม่มีการจัดกิจกรรม (N/A)

ข้อที่ ๒ วัดมีการสรุปรายรับจากกิจกรรมโดยคณะกรรมการ และมีการตรวจสอบจากเจ้าอาวาสหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่ (มีการสรุปและตรวจสอบโดยเจ้าอาวาส)	๒๒๗	๙๒.๒๘
๒.	ไม่ใช่	๘	๓.๒๕
๓.	N/A	๑๑	๔.๔๗
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการประเมิน พบว่าวัดจำนวน ๒๒๗ แห่ง (ร้อยละ ๙๒.๒๘) มีการสรุปรายรับจากกิจกรรมในแต่ละครั้งโดยคณะกรรมการและมีการตรวจสอบจากเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านการเงินของวัด มีวัดเพียง ๘ แห่ง (ร้อยละ ๓.๒๕) ที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว และ ๑๑ แห่ง (ร้อยละ ๔.๘๗) ไม่สามารถประเมินได้จากข้อมูลในแบบสอบถาม (N/A)

ข้อที่ ๓ วัดนำรายรับจากการจัดกิจกรรมฝากเข้าบัญชีธนาคารของวัด หรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๒๙	๙๓.๐๙
๒.	ไม่ใช่	๙	๓.๖๖
๓.	N/A	๘	๓.๒๕
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจ พบว่า วัดส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๙ วัด (ร้อยละ ๙๓.๐๙) มีการนำรายรับจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานบุญ หรือกิจกรรมพิเศษ นำฝากเข้าบัญชีธนาคารของวัดอย่างเป็นระบบ ขณะที่ ๙ วัด (ร้อยละ ๓.๖๖) ยังไม่มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว และอีก ๘ วัด (ร้อยละ ๓.๒๕) ไม่สามารถประเมินข้อมูลได้ (N/A)

ข้อที่ ๔ วัดจัดทำบัญชีรายรับจากการจัดกิจกรรมแยกต่างหากหรือไม่ เช่น กฐิน ผ้าป่า หรือกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

ที่	สถานะ	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๘๖	๗๕.๖๑
๒.	ไม่ใช่	๔๓	๑๗.๔๘
๓.	N/A	๑๗	๖.๙๑
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินพบว่า วัดจำนวน ๑๘๖ วัด (ร้อยละ ๗๕.๖๑) มีการจัดทำบัญชีรายรับจากกิจกรรมเฉพาะทาง เช่น กฐิน ผ้าป่า หรือกิจกรรมวันสำคัญ แยกจากรายรับปกติ ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติที่สะท้อนถึงการจัดการบัญชีที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดจำนวน ๔๓ วัด (ร้อยละ ๑๗.๔๘) ที่ยังไม่จัดทำบัญชีแยก และ ๑๗ วัด (ร้อยละ ๖.๙๑) ที่ไม่สามารถประเมินหรือไม่เกี่ยวข้อง (N/A)

๒.๓.๔ การบันทึกบัญชีด้านรายรับ

ข้อที่ ๑. วัดมีการบันทึกการรับเงินลงบัญชีของวัดตามแบบรับเงินที่สำนักพระพุทธศาสนากำหนดหรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ และมติที่ ๔๐๕/๒๕๖๔ แนวทางการจัดทำบัญชีฯ นำร่องและคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินฯ)

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๘๕	๗๕.๒๐
๒.	ไม่ใช่	๓๗	๑๕.๐๔
๓.	N/A	๒๔	๙.๗๖
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัด จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ พบว่า วัดส่วนใหญ่ จำนวน ๑๘๕ วัด คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๒๐ ได้มีการบันทึกรายการรับเงินลงบัญชีของวัดตามแบบรับเงินที่สำนักพระพุทธศาสนา กำหนดอย่างถูกต้อง โดยเป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ และมติที่ ๔๐๕/๒๕๖๔ รวมถึงแนวทางในคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด ขณะเดียวกัน ยังมีวัดอีก ๓๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๔ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามแบบที่กำหนด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเร่งรัดให้วัดกลุ่มนี้ปรับกระบวนการจัดทำบัญชีให้สอดคล้องกับระเบียบราชการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ มีวัดจำนวน ๒๔ แห่ง (ร้อยละ ๙.๗๖) ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวหรือยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน เช่น วัดที่เพิ่งจัดตั้งใหม่ หรือยังไม่มีระบบบัญชีเป็นทางการ

ข้อที่ ๒: วัดมีการบันทึกรายรับแยกประเภทระหว่างเงินรับบริจาคกับเงินจากการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๓๔	๕๔.๔๗
๒.	ไม่ใช่	๖๘	๒๗.๖๔
๓.	N/A	๔๔	๑๗.๘๙
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัด จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ พบว่า มีวัดจำนวน ๑๓๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๗ ที่ได้ดำเนินการบันทึกรายรับโดยแยกประเภทระหว่าง "เงินรับบริจาค" กับ "เงินที่ได้จากการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติ" อย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและแนวปฏิบัติของสำนักพระพุทธศาสนา ขณะที่ยังมีวัดจำนวน ๖๘ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๔ ที่ยังไม่ได้แยกบัญชีรายรับตามประเภทดังกล่าว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการบริหารจัดการรายได้และการรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ มีวัดจำนวน ๔๔ แห่ง หรือร้อยละ ๑๗.๘๙ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้อง หรือยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นวัดที่ไม่มีรายได้จากการจัดประโยชน์ หรือยังไม่ได้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าว

ข้อที่ ๓: วัดมีการสรุปเงินสวดรับคงเหลือประจำวันหรือรายสัปดาห์หรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๒๑	๔๙.๑๙
๒.	ไม่ใช่	๘๑	๓๒.๙๓
๓.	N/A	๔๔	๑๗.๘๙
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ พบว่า มีวัดจำนวน ๑๒๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๙ ที่มีการสรุปยอดเงินสวดรับคงเหลือในแต่ละวันหรือในรายสัปดาห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความใส่ใจในกระบวนการควบคุมภายในด้านการเงินของวัด ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๘๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙๓ ที่ยังไม่มีสรุปยอดเงินสวดรับคงเหลือในลักษณะดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้การติดตามกระแสเงินสดประจำวันไม่เป็นปัจจุบัน และเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อนหรือการสูญหายของเงินสด นอกจากนี้ ยังมีวัด

จำนวน ๔๔ แห่ง หรือร้อยละ ๑๗.๘๙ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว หรือไม่มีข้อมูลที่สามารถระบุได้ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นวัดขนาดเล็ก หรือวัดที่ไม่มีระบบการจัดทำบัญชีรายวัน

ข้อที่ ๔: วัดเก็บเงินสดหมุนเวียนส่วนเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทฝากธนาคารในนามของวัดหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๐๘	๘๔.๕๕
๒.	ไม่ใช่	๑๗	๖.๙๑
๓.	N/A	๒๑	๘.๕๔
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดจำนวน ๒๐๘ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๕๕ มีการนำเงินสดหมุนเวียนส่วนเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ฝากไว้ในบัญชีธนาคารในนามของวัด ซึ่งถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการการเงินวัดตามระเบียบของทางราชการ และหลักธรรมาภิบาล ในทางกลับกัน ยังมีวัดจำนวน ๑๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๑ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการฝากเงินส่วนเกินดังกล่าวในบัญชีธนาคาร ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านการเข้าถึงบริการทางการเงิน หรือยังไม่มีนโยบายภายในวัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารเงินสด นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวน ๒๑ แห่ง หรือร้อยละ ๘.๕๔ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีข้อมูลในประเด็นนี้ เช่น วัดที่ไม่มีรายได้หรือเงินสดส่วนเกินในระดับที่ต้องนำฝาก

ข้อที่ ๕: ผู้เก็บรักษาเงินสดของวัดเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งและมีกรรมการนับเงินอย่างน้อย ๒ คนหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๑๗	๘๘.๒๑
๒.	ไม่ใช่	๑๔	๕.๖๙
๓.	N/A	๑๕	๖.๑๐
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีวัดจำนวน ๒๑๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๑ ที่มีการแต่งตั้งผู้เก็บรักษาเงินสดอย่างเป็นทางการ และมีกรรมการนับเงินอย่างน้อย ๒ คน ตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานกำกับกำหนด ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ส่งเสริมความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการเงินของวัด ขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๑๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๙ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการแต่งตั้งผู้เก็บรักษาเงินหรือไม่มีความกรรมการนับเงินร่วม ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านบุคลากร หรือการขาดระบบกำกับติดตามภายในวัด นอกจากนี้ ยังมีวัด ๑๕ แห่ง หรือร้อยละ ๖.๑๐ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ เช่น วัดขนาดเล็กที่ไม่มีการเก็บรักษาเงินสดในปริมาณมาก หรือไม่มีระบบการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการในด้านการเงิน

ข้อที่ ๖: การเก็บเงินสดของวัดมีความรัดกุม มั่นคงและปลอดภัยหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๒๒	๙๐.๒๔
๒.	ไม่ใช่	๑๐	๔.๐๗
๓.	N/A	๑๔	๕.๖๙
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดจำนวน ๒๒๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๒๔ มีการเก็บรักษาเงินสดไว้อย่างรัดกุม มั่นคง และปลอดภัย โดยจัดเก็บในตู้เซฟ หรือสถานที่ที่มีความมั่นคงตามที่กำหนด และอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นทางการ ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๑๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๗ ที่ไม่มีระบบการจัดเก็บเงินสดอย่างปลอดภัยเพียงพอ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารจัดการทางการเงินของวัด นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวน ๑๔ แห่ง หรือร้อยละ ๕.๖๙ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว เช่น วัดที่ไม่มีเงินสดคงเหลือ หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเงินที่ต้องจัดเก็บเงินสดไว้

ข้อที่ ๗: วัดมีหลักฐานการรับเงิน เช่น ใบเสร็จ หรือใบอนุโมทนาบัตรหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๗๒	๖๙.๙๒
๒.	ไม่ใช่	๔๗	๑๙.๑๑
๓.	N/A	๒๗	๑๐.๙๘
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีวัดจำนวน ๑๗๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๙๒ ที่มีการจัดทำหลักฐานการรับเงินอย่างเป็นทางการ เช่น ใบเสร็จรับเงิน หรือใบอนุโมทนาบัตร เพื่อแสดงถึงความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ตามหลักการบัญชีที่ดี ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๔๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๑ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักฐานการรับเงินอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจทำให้การควบคุมภายในด้อยประสิทธิภาพ และเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาในการรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ ยังมีวัดอีก ๒๗ แห่ง หรือร้อยละ ๑๐.๙๘ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีข้อมูลในประเด็นนี้ ซึ่งอาจเป็นวัดที่ไม่มีรายรับจากกิจกรรมต่าง ๆ หรืออยู่ระหว่างการปรับปรุงระบบการเงินการบัญชี

ข้อที่ ๘: สมุดบัญชีรับเงินประจำวัน/เดือน ได้รับการตรวจสอบโดยเจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่

ที่	สถานะ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๘๗	๗๖.๐๒
๒.	ไม่ใช่	๓๙	๑๕.๘๕
๓.	N/A	๒๐	๘.๑๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีวัดจำนวน ๑๘๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๒ ที่ดำเนินการตรวจสอบสมุดบัญชีรับเงินประจำวันหรือรายเดือนโดยเจ้าอาวาส หรือมอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ส่งเสริมธรรมาภิบาล และสร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการทางการเงินภายในวัด อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดจำนวน ๓๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๕ ที่ยังไม่มีตรวจสอบบัญชีโดยเจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจทำให้ระบบควบคุมภายในขาดประสิทธิภาพ และเกิดความเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดในการดำเนินงานนอกจากนี้

ยังมีวัดจำนวน ๒๐ แห่ง หรือร้อยละ ๘.๑๓ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีข้อมูลที่สามารถประเมินได้ ซึ่งอาจเกิดจากการที่วัดยังไม่มีระบบบัญชีอย่างเป็นทางการ หรือไม่มีรายรับที่ต้องจัดทำบัญชีประจำวัน/เดือน

๒.๔ การควบคุมบัญชีเงินฝากธนาคาร

ข้อที่ ๑. วัดมีการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดที่ตั้งอยู่ของวัดเท่านั้น (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	วัดมีการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดที่ตั้งอยู่ของวัดเท่านั้น	จำนวน (วัด)	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๓๗	๙๖.๓๔
๒.	ไม่ใช่	๔	๑.๖๓
๓.	N/A	๕	๒.๐๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดจำนวน ๒๓๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๓๔ ได้ดำเนินการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเดียวกับที่ตั้งของวัด ซึ่งสอดคล้องกับมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘ อันเป็นแนวทางเพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารจัดการทางการเงิน การตรวจสอบ และการติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๓ ที่เปิดบัญชีกับธนาคารซึ่งอยู่นอกเขตจังหวัดที่วัดตั้งอยู่ อาจเนื่องจากเหตุผลด้านความสะดวกในการเดินทาง ธนาคารเดิมที่มีบัญชีอยู่ก่อน หรือข้อจำกัดบางประการนอกจากนี้ มีวัดอีก ๕ แห่ง หรือร้อยละ ๒.๐๓ ที่ระบุว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดบัญชีธนาคาร ซึ่งอาจเป็นวัดขนาดเล็ก วัดที่ยังไม่มีรายได้ประจำ หรืออยู่ระหว่างกระบวนการปรับปรุงระบบบัญชี

ข้อที่ ๒ การระบุชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด

ที่	การระบุชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่ (ระบุชื่อว่า “วัด...” หรือ “เงินของวัด...” โดยไม่มีคำว่า “โดย...”)	๒๒๔	๙๑.๐๖
๒.	ไม่ใช่ (ยังคงมีคำว่า “โดย...” ต่อท้ายชื่อวัด)	๑๔	๕.๖๙
๓.	N/A (ไม่ระบุ / ไม่เกี่ยวข้อง)	๘	๓.๒๕
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า มีวัดจำนวน ๒๒๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๐๖ ที่ดำเนินการระบุชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารในรูปแบบที่ถูกต้อง โดยใช้ชื่อว่า “วัด...” หรือ “เงินของวัด...” โดยไม่มีคำว่า “โดย...” ต่อท้าย ซึ่งเป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘ ช่วยให้เกิดความชัดเจนในสิทธิความเป็นเจ้าของบัญชีธนาคารของวัด และส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารจัดการทางการเงิน ในขณะเดียวกัน ยังมีวัดจำนวน ๑๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๙ ที่ยังใช้ชื่อบัญชีธนาคารในลักษณะที่มีการระบุชื่อบุคคลต่อท้าย เช่น “วัด... โดย พระ...” ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องกรรมสิทธิ์ในบัญชี และไม่สอดคล้องกับแนวทางที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ นอกจากนี้ มีวัดจำนวน ๘ แห่ง หรือร้อยละ ๓.๒๕ ที่ไม่

ระบุข้อมูล หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว เช่น วัดที่ยังไม่มีบัญชีธนาคาร หรืออยู่ระหว่างการจัดทำบัญชีใหม่

ข้อที่ ๓ จำนวนบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด

ที่	จำนวนบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	๑ - ๕ บัญชี	๒๐๙	๘๔.๙๖
๒.	๖ - ๑๐ บัญชี	๑๘	๗.๓๒
๓.	มากกว่า ๑๐ บัญชี	๐	๐.๐๐
๔.	ไม่ทราบ	๑๙	๗.๗๒
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๙๖ มีบัญชีเงินฝากธนาคารในช่วงระหว่าง ๑ ถึง ๕ บัญชี ซึ่งเป็นจำนวนที่อยู่ในระดับที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับขนาดของวัดและลักษณะการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา มีวัดจำนวน ๑๘ แห่ง หรือร้อยละ ๗.๓๒ ที่มีบัญชีเงินฝากระหว่าง ๖ ถึง ๑๐ บัญชี ซึ่งอาจสะท้อนถึงความหลากหลายของแหล่งรายได้ หรือการแยกประเภทการใช้งานบัญชีเพื่อความชัดเจนในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกัน ไม่พบวัดใดที่มีบัญชีมากกว่า ๑๐ บัญชี (ร้อยละ ๐.๐๐) แสดงให้เห็นว่ายังไม่มีวัดใดที่มีบัญชีธนาคารมากเกินไป นอกจากนี้ ยังมีวัดจำนวน ๑๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗.๗๒ ที่ไม่สามารถระบุจำนวนบัญชีเงินฝากได้ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดข้อมูล หรือยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

ข้อที่ ๔ การกำหนดผู้รับผิดชอบการดูแลและเก็บรักษาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด

ที่	บุคคลที่รับผิดชอบดูแลสมุดบัญชีธนาคารของวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	เจ้าอาวาส	๑๖๓	๖๖.๒๖
๒.	ไวยาวัจกร	๖๘	๒๗.๖๔
๓.	คณะกรรมการที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง	๘	๓.๒๕
๔.	ผู้แทนชุมชน	๗	๒.๘๕
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่จำนวน ๑๖๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒๖ มอบหมายให้เจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลและเก็บรักษาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารของวัด ซึ่งเป็นไปตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในฐานะผู้ปกครองวัด วัดจำนวน ๖๘ แห่ง หรือร้อยละ ๒๗.๖๔ มอบหมายให้ไวยาวัจกรเป็นผู้ดูแลสมุดบัญชี ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีวัดจำนวน ๘ แห่ง หรือร้อยละ ๓.๒๕ ที่ใช้รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยเจ้าอาวาสให้เป็นผู้รับผิดชอบร่วม ซึ่งอาจช่วยเพิ่มกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลภายใน และมีวัดอีก ๗ แห่ง หรือร้อยละ ๒.๘๕ ที่มอบหมายให้ผู้แทนชุมชนดูแลสมุดบัญชี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารทรัพย์สินวัด แม้จะพบไม่มากนัก

ข้อที่ ๕ วัดมีการจำแนกบัญชีเงินฝากธนาคารตามประเภทรายรับหรือรายจ่ายหรือไม่

ที่	การจำแนกบัญชีตามประเภทรายรับ/รายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ
-----	--------------------------------------	-------	--------

๑.	ใช่	๑๔๐	๕๖.๙๑
๒.	ไม่ใช่	๖๗	๒๗.๒๔
๓.	N/A (ไม่ระบุ / ไม่เกี่ยวข้อง)	๓๙	๑๕.๘๕
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของวัดจำนวนทั้งสิ้น ๒๔๖ แห่ง พบว่า ผลการประเมิน

- วัดที่ มีการจำแนกบัญชีตามประเภทรายรับ/รายจ่าย (๕๖.๙๑) สะท้อนถึงการมีระบบบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใส ช่วยให้ตรวจสอบงบประมาณได้ง่าย และเป็นไปตามข้อเสนอแนะของมหาเถรสมาคม
- วัดที่ ยังไม่จำแนกบัญชี (๒๗.๒๔) แสดงถึงความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการติดตาม และตรวจสอบการเงิน
- วัดที่ ไม่ระบุ/N/A (๑๕.๘๕) อาจมีข้อจำกัดด้านความรู้ ทักษะ หรือบุคลากรในระดับวัดที่ต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงระบบบัญชีให้รัดกุมยิ่งขึ้น

๒.๕ การควบคุมการจ่ายเงินของวัด

ข้อที่ ๑. วัดมีการบันทึกรายการจ่ายเงินลงบัญชีของวัดตามแบบที่กำหนด และเป็นปัจจุบันหรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ และมติที่ ๔๐๕/๒๕๖๔ แนวทางการจัดทำบัญชีฯ และคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินฯ)

ที่	วัดมีการบันทึกรายการจ่ายเงินลงบัญชีของวัดตามแบบที่กำหนด และเป็นปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๐๐	๘๑.๓๐
๒.	ไม่ใช่	๒๔	๙.๗๖
๓.	N/A	๒๒	๘.๙๔
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

วัดส่วนใหญ่ มีการบันทึกรายการจ่ายเงินลงบัญชีของวัด ตามแบบที่กำหนดและเป็นปัจจุบัน จำนวน ๒๐๐ วัด คิดเป็น ร้อยละ ๘๑.๓๐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักรู้และปฏิบัติตามแนวทางการจัดทำบัญชีที่ออกโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสอดคล้องกับมติมหาเถรสมาคม ขณะที่วัดจำนวนหนึ่ง (๙.๗๖) ยังไม่มีการบันทึกตามแบบที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นจุดอ่อนที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาระบบการเงินการคลังให้ครบถ้วน ถูกต้อง และโปร่งใส

ข้อที่ ๒. วัดมีผู้มีอำนาจลงนามในการถอนเงินเพื่อส่งจ่ายเช็ค หรือเบิกจ่ายเงินสด หรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	วัดมีผู้มีอำนาจลงนามในการถอนเงินเพื่อส่งจ่ายเช็ค หรือเบิกจ่ายเงินสด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๐๔	๘๒.๙๓
๒.	ไม่ใช่	๒๖	๑๐.๕๗
๓.	N/A	๑๖	๖.๕๐

	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐
--	-----	-----	--------

ผลการประเมินพบว่า วัดส่วนใหญ่ มีการกำหนดผู้มีอำนาจลงนามในการถอนเงินเพื่อความเป็นระบบ จำนวน ๒๐๔ วัด (๘๒.๙๓) แสดงถึงการมีหลักการควบคุมภายในที่เหมาะสม มีการแบ่งหน้าที่และการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างผู้มีอำนาจ ขณะที่ยังมีวัดจำนวนหนึ่ง (๑๐.๕๗) ไม่มีการกำหนดชัดเจน ซึ่งเสี่ยงต่อความไม่โปร่งใส และควรได้รับการให้ความรู้เพิ่มเติม

ข้อที่ ๓. ผู้ลงนามในการถอนเงินของวัด มีจำนวนอย่างน้อย ๒ คน ใน ๓ คน คือ ๑. เจ้าอาวาส ๒. ไวยาวัจกร หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งแทนนั้น หรือไม่(มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	ผู้ลงนามในการถอนเงินของวัด มีจำนวนอย่างน้อย ๒ คน ใน ๓ คน คือ ๑. เจ้าอาวาส ๒. ไวยาวัจกร หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งแทนนั้น	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๓๘	๙๖.๗๕
๒.	ไม่ใช่	๒	๐.๘๑
๓.	N/A	๖	๒.๔๔
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากแบบประเมินตนเอง พบว่า วัดส่วนใหญ่ ปฏิบัติตามเกณฑ์การลงนามอย่างน้อย ๒ คน จาก ๓ คน ตามมติมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัด จำนวน ๒๓๘ วัด (๙๖.๗๕) ซึ่งช่วยให้การดำเนินการมีความปลอดภัยจากการกระทำโดยพลการ และแสดงถึงการมีระบบควบคุมทางการเงินที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้ วัดที่ยังไม่ดำเนินการหรือไม่ทราบข้อมูล ควรได้รับการแนะนำหรือกำกับติดตามเพิ่มเติม

ข้อที่ ๔. การเบิกจ่ายของวัดมีการอนุมัติจากผู้มีอำนาจหรือไม่

ที่	การเบิกจ่ายของวัดมีการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๑๖	๘๗.๘๐
๒.	ไม่ใช่	๑๖	๖.๕๐
๓.	N/A	๑๔	๕.๖๙
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากแบบประเมินพบว่า วัดจำนวนมาก มีการกำหนดขั้นตอนให้การเบิกจ่ายต้องผ่านการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ จำนวน ๒๑๖ วัด (๘๗.๘๐) สะท้อนถึงการมีระบบการอนุมัติที่ชัดเจนตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องกับวัด ส่วนวัดที่ยังไม่กำหนดหรือไม่มีระบบอนุมัติ (๖.๕๐) อาจเสี่ยงต่อความผิดพลาดทางการเงิน และควรได้รับการกำชับจากหน่วยงานที่กำกับดูแล

ข้อที่ ๕. วัดมีหลักฐานการเบิกจ่าย (ใบเสร็จรับเงิน) ประกอบการจ่ายเงินทุกครั้งหรือไม่(มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ และมติที่ ๔๐๕/๒๕๖๔ แนวทางการจัดทำบัญชี และคู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินฯ)

ที่	วัดมีหลักฐานการเบิกจ่าย (ใบเสร็จรับเงิน) ประกอบการจ่ายเงินทุกครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
-----	--	-------	--------

๑.	ใช่	๑๙๐	๗๗.๒๔
๒.	ไม่ใช่	๓๔	๑๓.๘๒
๓.	N/A	๒๒	๘.๙๔
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลพบว่า วัดส่วนใหญ่ เก็บรักษาหลักฐานการเบิกจ่าย ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน หนังสืออนุมัติ หรือใบสำคัญต่าง ๆ ไว้เป็นระบบ จำนวน ๑๙๐ วัด (๗๗.๒๔) สะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม วัดจำนวน ๓๔ แห่ง (๑๓.๘๒) ยังไม่มีระบบจัดเก็บที่เป็นรูปธรรม ซึ่งควรพัฒนาให้ครบถ้วนเพื่อรองรับการตรวจสอบภายในและภายนอก

ข้อที่ ๖. วัดมีการสรุปการจ่ายเงินประจำวัน หรือสัปดาห์ และมีการตรวจสอบโดยเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้งหรือไม่

ที่	วัดมีการสรุปการจ่ายเงินประจำวัน หรือสัปดาห์ และมีการตรวจสอบโดยเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๖๔	๖๖.๖๗
๒.	ไม่ใช่	๕๐	๒๐.๓๓
๓.	N/A	๓๒	๑๓.๐๑
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินพบว่า วัดส่วนใหญ่มีการจัดทำรายงานการจ่ายเงินและมีการตรวจสอบโดยผู้มีอำนาจตามลำดับชั้น จำนวน ๑๖๔ วัด (๖๖.๖๗) ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลักการบริหารทางการเงินอย่างเป็นระบบ ส่วนที่ยังไม่มีการสรุป หรือไม่มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ (๒๐.๓๓) จำเป็นต้องส่งเสริมความรู้และระบบการควบคุมภายในให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ข้อที่ ๗. การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด จำนวนที่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท มีการขออนุมัติเบิกจ่ายจากผู้มีอำนาจอนุมัติตามระเบียบการเบิกจ่ายผลประโยชน์ของวัด พ.ศ. ๒๕๕๗ หรือไม่

ที่	การเบิกจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัด จำนวนที่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท มีการขออนุมัติเบิกจ่ายจากผู้มีอำนาจอนุมัติตามระเบียบการเบิกจ่ายผลประโยชน์ของวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๗๘	๗๒.๓๖
๒.	ไม่ใช่	๓๒	๑๓.๐๑
๓.	N/A	๓๖	๑๔.๖๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินพบว่า วัดจำนวน ๑๗๘ วัด (๗๒.๓๖) ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ โดยมีการเสนอขออนุมัติการเบิกจ่ายผลประโยชน์เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ถือเป็นการควบคุมการใช้เงิน

อย่างรัดกุม ป้องกันการเบิกจ่ายโดยมิชอบ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขณะที่วัดที่ยังไม่ดำเนินการตามระเบียบนี้หรือไม่ทราบถึงข้อกำหนด (รวม ๒๘.๖๔) ควรได้รับการอบรมเพิ่มเติมจากสำนักงานพระพุทธศาสนาในพื้นที่

๒.๖ การจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน

ข้อที่ ๑. วัดใช้รูปแบบใดในการจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน (สามารถเลือกมากกว่า ๑ ข้อ ตามที่ปฏิบัติจริง)

ที่	วัดใช้รูปแบบใดในการจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน	จำนวน	ร้อยละ
๑	บัญชีแบบกระดาศ (สมุดบัญชี)	๒๑๕	๘๗.๔๐
๒	โปรแกรม Excel/Word	๓๑	๑๒.๖๐
๓	โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป	๐	๐.๐๐
๔	ระบบออนไลน์/คลาวด์	๐	๐.๐๐
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

จากข้อมูลพบว่า วัดส่วนใหญ่ยังคงใช้ บัญชีแบบกระดาศ (สมุดบัญชี) เป็นหลักในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและรายงานการเงิน ซึ่งมีจำนวนสูงถึง ๒๑๕ วัด หรือร้อยละ ๘๗.๔๐ แสดงให้เห็นถึงลักษณะการบริหารแบบดั้งเดิมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาไปสู่ระบบดิจิทัลอย่างแพร่หลาย มีวัดเพียง ๓๑ วัด (๑๒.๖๐) ที่ใช้โปรแกรม Excel/Word ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาไปสู่ระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ง่ายและลดความผิดพลาดขณะที่ยังไม่มีวัดใดใช้ โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป หรือ ระบบออนไลน์/คลาวด์ สะท้อนว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารการเงินของวัดยังอยู่ในระดับเริ่มต้นหรือยังไม่มีความตื่นตัวเพียงพอ

ข้อที่ ๒ วัดมีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายเงินเป็นประจำทุกเดือน (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๗-๘ และมีมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ แนวทางการจัดทำบัญชีฯ)

ที่	วัดมีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายเงินเป็นประจำทุกเดือน	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๙๓	๗๘.๔๖
๒.	ไม่ใช่	๓๔	๑๓.๘๒
๓.	N/A	๑๙	๗.๗๒
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลสำรวจพบว่า วัดจำนวน ๑๙๓ แห่ง (๗๘.๔๖) มีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายประจำเดือนตามระเบียบของกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการควบคุมและตรวจสอบการเงินอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีวัดที่ยัง ไม่ดำเนินการ จำนวน ๓๔ วัด (๑๓.๘๒) และวัดที่ไม่ระบุ (N/A) จำนวน ๑๙ วัด (๗.๗๒) ซึ่งควรได้รับการติดตาม สนับสนุน และแนะนำวิธีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการทางการเงินของวัดให้เป็นไปตามระเบียบ

ข้อที่ ๓. วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ ประจำปีตามแบบที่กำหนด และได้รับการตรวจสอบจากเจ้าอาวาส โดยได้นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๗-๘ และมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๙๒/๒๕๖๐ , แนวทางการจัดทำบัญชี น่าร่อง)

ที่	วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และรายงานเงินคงเหลือ ประจำปีตามแบบที่กำหนด และได้รับการตรวจสอบจากเจ้าอาวาส โดยได้นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๑๐	๘๕.๓๗
๒.	ไม่ใช่	๒๖	๑๐.๕๗
๓.	N/A	๑๐	๔.๐๗
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ข้อมูลจากแบบประเมินระบุว่า วัดส่วนใหญ่ ดำเนินการครบถ้วนตามเกณฑ์ คือมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รายงานเงินคงเหลือประจำปี พร้อม ตรวจสอบโดยเจ้าอาวาส และ นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด จำนวน ๒๑๐ วัด (ร้อยละ ๘๕.๓๗) ขณะที่ยังมีวัดบางแห่งที่ ยังไม่ปฏิบัติ จำนวน ๒๖ วัด (๑๐.๕๗) และวัดที่ไม่ระบุ อีก ๑๐ วัด (๔.๐๗) ซึ่งอาจเกิดจากความไม่พร้อมด้านบุคลากร หรือขาดความรู้เรื่องระเบียบการรายงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานควรเร่งเสริมให้ครอบคลุมทุกวัด

ข้อที่ ๔. วัดมีการส่งรายงานเงินคงเหลือ โดยแยกเป็นเงินสด เช็ค เงินฝากธนาคาร ประจำเดือน ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด หรือไม่ (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๔๙๕/๒๕๖๘)

ที่	วัดมีการส่งรายงานเงินคงเหลือ โดยแยกเป็นเงินสด เช็ค เงินฝากธนาคาร ประจำเดือน ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๔๒	๕๗.๗๒
๒.	ไม่ใช่	๖๙	๒๘.๐๕
๓.	N/A	๓๕	๑๔.๒๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

วัดที่มีการส่งรายงานเงินคงเหลือโดยแยกรายการชัดเจนและครบถ้วนจำนวน ๑๔๒ วัด (๕๗.๗๒%) ถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างความโปร่งใส และเอื้อต่อการบริหารจัดการงบประมาณที่แม่นยำ อย่างไรก็ตาม วัดจำนวน ๖๙ วัด (๒๘.๐๕) ยังไม่ได้ส่งรายงาน ในรูปแบบที่ครบถ้วน และวัด อีก ๓๕ แห่ง (๑๔.๒๓) ไม่ได้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบติดตามและสนับสนุนวัดในการจัดส่งข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ข้อที่ ๕. วัดมีการเปิดเผยรายงานการรับ-จ่ายเงินของวัดต่อสาธารณะอย่างเหมาะสม

ที่	วัดมีการเปิดเผยรายงานการรับ-จ่ายเงินของวัด ต่อสาธารณะอย่างเหมาะสม	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๑๕	๘๗.๔๐
๒.	ไม่ใช่	๑๗	๖.๙๑
๓.	N/A	๑๔	๕.๖๙
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินพบว่า วัดส่วนใหญ่มี การเปิดเผยรายงานการเงินต่อสาธารณชน อย่างเหมาะสม จำนวน ๒๑๕ วัด (๘๗.๔๐) ซึ่งแสดงถึงการบริหารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ขณะที่วัดที่ ยังไม่เปิดเผยรายงาน จำนวน ๑๗ วัด (๖.๙๑) และ ไม่ระบุ อีก ๑๔ วัด (๕.๖๙) สะท้อนว่า จำเป็นต้องมีแนวทางส่งเสริมวัดในการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ เช่น บอร์ดติดประกาศหรือเว็บไซต์ของวัด เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบการใช้จ่ายอย่างมีส่วนร่วม

๒.๗ การควบคุมใบอนุญาตมอทนาบัตร

ข้อที่ ๑. วัดมีการออกใบอนุญาตมอทนาบัตรตามรูปแบบและแนวปฏิบัติที่มหาเถรสมาคมกำหนดโดยมีสาระสำคัญ เช่น ระบุวัตถุประสงค์ของการบริจาค และผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมอทนาบัตร (มติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๐๓/๒๕๖๓)

ที่	วัดมีการออกใบอนุญาตมอทนาบัตรตามรูปแบบและแนวปฏิบัติที่มหาเถรสมาคมกำหนดโดยมีสาระสำคัญ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๒๐	๘๙.๔๓
๒.	ไม่ใช่	๑๓	๕.๒๘
๓.	N/A	๑๓	๕.๒๘
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินพบว่า วัดส่วนใหญ่มีการออกใบอนุญาตมอทนาบัตรตามแบบฟอร์มที่มหาเถรสมาคมกำหนด พร้อมทั้งระบุข้อมูลสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการบริจาค ผู้มีอำนาจลงนาม และวันเดือนปีชัดเจน ซึ่งมีจำนวน ๒๒๐ วัด คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๔๓ มีเพียง ๑๓ วัด (๕.๒๘) ที่ระบุว่า ยังไม่ได้ดำเนินการตามแนวปฏิบัตินี้ และอีก ๑๓ วัด (๕.๒๘) ไม่ระบุข้อมูล (N/A) แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของวัดในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบและมติของมหาเถรสมาคม และมีแนวโน้มปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสมแล้ว

ข้อที่ ๒. วัดมีการตรวจสอบยอดเงินในใบอนุญาตมอทนาบัตรที่ออกแล้วเทียบกับบัญชีรายรับของวัดหรือไม่

ที่	วัดการตรวจสอบยอดเงินในใบอนุญาตมอทนาบัตรที่ออกแล้วเทียบกับบัญชีรายรับของวัด	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๘๕	๗๕.๒๐

๒.	ไม่ใช่	๓๗	๑๕.๐๔
๓.	N/A	๒๔	๙.๗๖
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า วัดจำนวน ๑๘๕ แห่ง (ร้อยละ ๗๕.๒๐) มีการตรวจสอบยอดเงินที่ระบุไว้ในใบอนุโมทนาบัตร โดยเทียบกับบัญชีรายรับของวัด เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดที่ ยังไม่ได้ดำเนินการ จำนวน ๓๗ วัด (๑๕.๐๔) และ อีก ๒๔ วัด (๙.๗๖) ไม่ระบุข้อมูล ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการสร้างความเข้าใจและระบบการตรวจสอบภายในที่รัดกุมมากขึ้น เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนหรือข้อครหาด้านความโปร่งใส

ข้อที่ ๓. วัดมีการตรวจสอบการออกใบอนุโมทนาบัตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคหรือไม่ (กฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๗-๘ และมติมหาเถรสมาคม มติที่ ๕๐๓/๒๕๖๓)

ที่	วัดมีการตรวจสอบการออกใบอนุโมทนาบัตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๒๐๘	๘๔.๕๕
๒.	ไม่ใช่	๑๘	๗.๓๒
๓.	N/A	๒๐	๘.๑๓
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

วัดส่วนใหญ่ มีการตรวจสอบวัตถุประสงค์การบริจาคและการออกใบอนุโมทนาบัตรให้ถูกต้องตามเจตนาของผู้บริจาค ได้แก่ การระบุเพื่อสร้างโบสถ์ เจดีย์ ศาลา หรือกิจกรรมเฉพาะอื่น ๆ โดยจำนวน ๒๐๘ วัด หรือร้อยละ ๘๔.๕๕ ดำเนินการอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ยังมีวัดที่ไม่ตรวจสอบวัตถุประสงค์โดยตรง จำนวน ๑๘ วัด (๗.๓๒) และวัดที่ไม่ระบุข้อมูล อีก ๒๐ วัด (๘.๑๓) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเข้าใจคลาดเคลื่อนของผู้บริจาค และกระทบต่อความน่าเชื่อถือของการบริหารจัดการเงินบริจาคของวัด

ข้อที่ ๔. วัดมีการควบคุมการเบิกเล่มใบอนุโมทนาบัตรและบันทึกชื่อผู้เบิกมาใช้งาน หรือไม่

ที่	วัดมีการควบคุมการเบิกเล่มใบอนุโมทนาบัตร	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ใช่	๑๙๕	๗๙.๒๗
๒.	ไม่ใช่	๒๗	๑๐.๙๘
๓.	N/A	๒๔	๙.๗๖
	รวม	๒๔๖	๑๐๐.๐๐

วัดส่วนใหญ่ มีระบบควบคุมการเบิกเล่มใบอนุโมทนาบัตร โดยมีการลงทะเบียนชื่อผู้เบิกในสมุดควบคุม หรือบัญชีคุมการใช้เอกสารอย่างเป็นระบบ จำนวน ๑๙๕ วัด (ร้อยละ ๗๙.๒๗) ขณะที่วัดที่ยังไม่มีระบบควบคุมดังกล่าวชัดเจน จำนวน ๒๗ วัด (๑๐.๙๘) และไม่ระบุข้อมูลอีก ๒๔ วัด (๙.๗๖) ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการออกแบบระบบเอกสารที่ตรวจสอบได้ และเสริมสร้างความรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจขั้นตอนและความสำคัญของการควบคุมเอกสารที่เป็นหลักฐานทางการเงิน

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการศาสนสมบัติของวัดและการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๑๐ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘๖ ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

๑.๑ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

ตำแหน่ง	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
■ รองเจ้าคณะจังหวัด	๔	๑.๙๐
■ เจ้าคณะอำเภอ	๑๒	๕.๗๑
■ รองเจ้าคณะอำเภอ	๑๘	๘.๕๗
■ เจ้าคณะตำบล	๑๑๗	๕๕.๗๑
■ รองเจ้าคณะตำบล	๑๒	๕.๗๑
■ เลขานุการ	๒๗	๑๒.๘๖
■ พระลูกวัด	๑๒	๕.๗๑
■ ไวยาวัจกร	๘	๓.๘๑
รวม	๒๑๐	๑๐๐.๐๐

จากการรวบรวมข้อมูลผู้ทำแบบประเมิน จำนวนทั้งสิ้น ๒๑๐ รูป/คน พบว่าผู้ทำแบบประเมินส่วนใหญ่เป็น เจ้าคณะตำบล จำนวน ๑๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๑ รองลงมาคือ เลขานุการ จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๖ และ รองเจ้าคณะอำเภอ จำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๗ เมื่อพิจารณาสัดส่วนรวมพบว่าตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลและเลขานุการ มีจำนวนรวมกันมากกว่าร้อยละ ๖๘ ของทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของทั้งสองตำแหน่งในกระบวนการประเมิน ขณะที่ตำแหน่งอื่น ๆ เช่น เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะตำบล พระลูกวัด และไวยาวัจกร มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

๑.๒ อายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (รูป/คน)	ร้อยละ
■ ๒๐ - ๓๐ ปี	๑๓	๖.๑๙
■ ๓๑ - ๔๐ ปี	๕๒	๒๔.๗๖
■ ๔๑ - ๕๐ ปี	๖๒	๒๙.๕๒
■ ๕๑ ปีขึ้นไป	๘๓	๓๙.๕๒
รวม	๒๑๐	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจข้อมูลผู้เข้าร่วมทำแบบประเมินจำแนกตามช่วงอายุ จำนวนทั้งสิ้น ๒๑๐ รูป/คน พบว่า กลุ่มอายุที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๓ รูป/คน (ร้อยละ ๓๙.๕๒) รองลงมาคือกลุ่มอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๒ รูป/คน (ร้อยละ ๒๙.๕๒) และกลุ่มอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๕๒ รูป/คน (ร้อยละ ๒๔.๗๖)

ละ ๒๔.๗๖) ขณะที่กลุ่มอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี มีจำนวนเพียง ๑๓ รูป/คน (ร้อยละ ๖.๑๙) เท่านั้น ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป (รวม ๖๙.๐๔) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของพระสงฆ์และบุคลากรวัยกลางคนและสูงอายุในการขับเคลื่อนโครงการ ในขณะเดียวกัน กลุ่มอายุน้อยยังมีสัดส่วนไม่มากนัก จึงควรได้รับการสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อสร้างความต่อเนื่องและพลังขับเคลื่อนในอนาคต

๑.๓ พรรษา

ช่วงพรรษา	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
■ ๕ - ๑๐ พรรษา	๓๗	๑๘.๓๒
■ ๑๑ - ๒๐ พรรษา	๖๗	๓๓.๑๗
■ ๒๑ พรรษาขึ้นไป	๙๘	๔๘.๕๑
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจพรรษาของผู้เข้าร่วมทำแบบประเมิน จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๒ รูป/คน พบว่า กลุ่มที่มีพรรษามากกว่า ๒๑ พรรษาขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ ๙๘ รูป (ร้อยละ ๔๘.๕๑) รองลงมาคือกลุ่ม ๑๑ - ๒๐ พรรษา จำนวน ๖๗ รูป (ร้อยละ ๓๓.๑๗) และ ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๓๗ รูป (ร้อยละ ๑๘.๓๒) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมการประเมินส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่า ๑๐ พรรษาขึ้นไป (คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๖๘)

๑.๔ ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
■ ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๖	๓๖.๕๔
■ ปริญญาตรี	๑๐๗	๕๑.๔๔
■ สูงกว่าปริญญาตรี	๒๕	๑๒.๐๒
รวม	๒๐๘	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจข้อมูลการศึกษา ผู้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๐๘ รูป/คน พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรี จำนวน ๑๐๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๔ รองลงมาคือระดับ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๖ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๔ และมีผู้เข้าร่วมที่มีการศึกษาระดับ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๕ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๒ โดยสรุป ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ขณะเดียวกันยังมีผู้เข้าร่วมทั้งในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในสัดส่วนที่เหมาะสม แสดงถึงความหลากหลายทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางของผู้เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อโครงการ

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็น โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	รายการประเมิน	Mean	SD	แปลผล
๑.	ด้านการบรรยายและหัวข้ออบรม			

	๑) ความรู้เกี่ยวกับประเภทของศาสนสมบัติ และหลักการบำรุงรักษา	๔.๒๑	๐.๗๕	มาก
	๒) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติ	๔.๐๗	๐.๘๒	มาก
	๓) การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด (ภาคปฏิบัติ)	๔.๒๖	๐.๗๖	มาก
	๔) การจัดทำรายงานทางการเงินและการส่งงบ	๔.๑๕	๐.๗๙	มาก
	๕) การป้องกันการทุจริตและการใช้ศาสนสมบัติอย่างโปร่งใส	๔.๑๘	๐.๘๓	มาก
	๖) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกรณีศึกษา	๔.๐๙	๐.๘๔	มาก
	๗) สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	๔.๒๘	๐.๘๐	มาก
	รวม	๔.๑๘	๐.๘๐	มาก
๒.	ด้านวิทยากร			
	๑) การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	๔.๒๕	๐.๗๒	มาก
	๒) สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น	๔.๒๖	๐.๗๒	มาก
	๓) การเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้	๔.๒๐	๐.๘๑	มาก
	๔) การตอบคำถามของวิทยากร	๔.๑๙	๐.๘๑	มาก
	๕) เอกสารประกอบการอบรม	๔.๒๙	๐.๗๑	มาก
	รวม	๔.๒๔	๐.๗๕	มาก
๓.	ด้านการดำเนินโครงการ			
	๑) ขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน เป็นระบบ	๔.๓๒	๐.๗๐	มาก
	๒) การอำนวยความสะดวกของคณะทำงานเหมาะสม	๔.๓๒	๐.๗๐	มาก
	๓) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสม	๔.๔๓	๐.๖๙	มาก
	๔) ระยะเวลาและกำหนดการเหมาะสม	๔.๑๗	๐.๗๖	มาก
	๕) โดยรวมแล้วการดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ	๔.๓๔	๐.๗๑	มาก
	รวม	๔.๓๒	๐.๗๑	มาก
	รวมทุกด้าน	๔.๒๔	๐.๗๖	มาก

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ ๔.๒๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๖ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการจัดโครงการในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (๑) ด้านการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (๔.๓๒, SD = ๐.๗๑) สะท้อนว่าผู้เข้าร่วมเห็นว่าการจัดการโครงการเป็นระบบ มีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม (๒) ด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยรองลงมา (๔.๒๔, SD = ๐.๗๕) โดยได้รับคะแนนสูงในเรื่องเอกสารประกอบการอบรมและความชัดเจนในการถ่ายทอด (๓) ด้านการบรรยายและหัวข้ออบรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๘ (SD = ๐.๘๐) ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อ “การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด (ภาคปฏิบัติ)” และ “สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้” ได้คะแนนสูงสุด ขณะที่ “กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง” ได้คะแนนต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๑) ควรจัดการอบรมให้แก่ ไวยาวัจกรวัด ด้วย เพื่อให้สามารถช่วยเหลือพระภิกษุในการดำเนินงานด้านบัญชีและการบริหารจัดการศาสนสมบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ดี ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง

๓) เห็นควรให้มีการจัดอบรมในระดับวัดให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด เพื่อให้การบริหารจัดการทางการเงินของวัดมีมาตรฐานและเป็นระบบในทิศทางเดียวกัน

๔) ควรจัดทำแบบฟอร์มบัญชีรายรับ-รายจ่ายและเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ กลุ่ม LINE เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูล

๕) โครงการนี้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากได้ฝึกปฏิบัติจริงในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย อันจะช่วยเสริมสร้างความถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือในการจัดการทางการเงินของวัด

ส่วนที่ ๔ สรุปผลการดำเนินการ

๔.๑ สรุปผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ตารางสรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงานจริง	ร้อยละความสำเร็จ
เชิงปริมาณ ๑. จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	๓๔๔ รูป/คน	- เป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ ๓๔๔ รูป/คน - เข้าร่วมจริง : ๓๕๘ รูป/คน - คิดเป็นร้อยละ : ๑๐๐.๐๐ (เกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้) - แสดงให้เห็นว่าโครงการสามารถดำเนินการได้ตรงตามแผน และได้รับความสนใจเข้าร่วมเกินกว่าที่กำหนด	๑๐๐.๐๐
เชิงคุณภาพ ๑. ผู้เข้าร่วมมีความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากการอบรม (วัดจากแบบทดสอบก่อน-หลัง)	ร้อยละ ๘๐	ร้อยละ ๙๒.๕๐	๑๐๐.๐๐
๒. ความพึงพอใจต่อการจัดอบรม (วัดจากแบบสอบถาม)	ระดับ “ดี” ขึ้นไป	ระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๔)	๑๐๐.๐๐
๓. ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้จริงในวัด (วัดจากแบบสอบถาม)	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ หรือ ≥ ๔.๐๐	ระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๘)	๑๐๐.๐๐

จากผลการดำเนินงานตามตาราง พบว่าโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการบำรุงรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด บรรลุเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพครบถ้วน ๑๐๐ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. เชิงปริมาณ

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการจริง ๓๕๘ รูป/คน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๓๔๔ รูป/คน แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการของคณะสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศาสนสมบัติของวัด อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงการประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการของคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้เกินกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้

๒. เชิงคุณภาพ

ด้านความรู้ความเข้าใจ : ผู้เข้าร่วมมีความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากการอบรม (จากผลทดสอบก่อน-หลัง) คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๕๐ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ ๘๐) แสดงถึงประสิทธิผลของการถ่ายทอดองค์ความรู้และการออกแบบกิจกรรมที่เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ด้านความพึงพอใจ : ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ “ดี” (๔.๒๔) สูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสะท้อนว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อวิทยากร เนื้อหา และการดำเนินงานโดยรวม

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ : ผู้เข้าร่วมมีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จริงในวัด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ อยู่ในระดับ “ดี” สูงกว่าเกณฑ์เป้าหมาย (≥ 4.00 หรือร้อยละ ๗๐) แสดงถึงความยั่งยืนของผลการอบรม ที่สามารถต่อยอดไปสู่การบริหารจัดการศาสนสมบัติอย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จะเห็นว่าโครงการนี้ประสบผลสำเร็จอย่างสูง เนื่องจาก

๑. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่ชัดเจน
๒. มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบทั้งด้านการเชิญชวน การลงทะเบียน และการจัดการอบรม
๓. วิทยากรมีความรู้ความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
๔. เนื้อหาและกิจกรรมการอบรมตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของคณะสงฆ์ในพื้นที่จริง

ดังนั้น ผลการดำเนินงานจึงสามารถสรุปได้ว่าโครงการบรรลุตามเป้าหมายทุกประการ และสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการจัดโครงการลักษณะเดียวกันในอนาคต รวมทั้งพัฒนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

๔.๒ ปัญหาและอุปสรรค

๑. ด้านการเข้าร่วมอบรม

- ผู้เข้าร่วมบางส่วนไม่สามารถอยู่ตลอดระยะเวลาอบรมได้ เนื่องจากการกิจประจำวัดและกิจนิมนต์
- กลุ่มเป้าหมายบางตำแหน่งเข้าร่วมไม่ครบตามที่กำหนด เช่น เจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะอำเภอ

๒. ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

- พื้นที่ในการจัดอบรมมีข้อจำกัดด้านความกว้างขวาง ทำให้การจัดที่นั่งและอุปกรณ์ประกอบการอบรมไม่สะดวกในบางช่วงเวลา
- ระบบโสตทัศนูปกรณ์มีความขัดข้องเป็นบางครั้ง ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการบรรยาย

๓. ด้านเอกสารและสื่อการอบรม

- เอกสารประกอบการอบรมมีเนื้อหาครอบคลุม แต่ยังขาดตัวอย่างกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติที่ละเอียดเพียงพอ
- ผู้เข้าร่วมบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับรูปแบบบัญชีและรายงานทางการเงิน ทำให้การฝึกปฏิบัติเกิดความล่าช้า

๔. ด้านเวลาในการอบรม

- ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติจริงมีจำกัด เมื่อเทียบกับความหลากหลายของเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้าร่วมยังไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้อย่างเต็มที่

๔.๓ ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดโครงการต่อเนื่องในทุกปี เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการทำบุญชีวิต
- ควรเพิ่มการติดตามผลหลังการอบรม (Follow-up) เพื่อประเมินการนำไปใช้จริง
- พัฒนาหลักสูตรเชิงลึกสำหรับเจ้าคณะตำบลและอำเภอซึ่งต้องตรวจสอบบุญชีวิต

๔.๔ สรุปผลการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการบำรุงรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด และการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

๑. **ด้านปริมาณ** โครงการได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๔๔ รูป/คน ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมจริง ๓๕๘ รูป/คน เกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ๑๔ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๔.๐๗ ของเป้าหมายที่กำหนด แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความตื่นตัวของคณะสงฆ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรม
๒. **ด้านคุณภาพ**
 - ผู้เข้าร่วมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทศาสนสมบัติ กฎหมาย ระเบียบ และวิธีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัดเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรม โดยเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ ๙๒.๕๐
 - ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ จาก ๕) ครอบคลุมด้านเนื้อหา เวลา วิทยากร และการอำนวยความสะดวก
 - ความสามารถในการนำความรู้ไปปรับใช้จริงในวัดอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ จาก ๕) แสดงว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่สามารถนำเนื้อหาที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในงานบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดได้จริง
๓. **ด้านการมีส่วนร่วม** การเข้าร่วมโครงการครอบคลุมทุกระดับของคณะสงฆ์ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล จนถึงเลขานุการ อีกทั้งยังมีการเข้าร่วมจากพระลูกวัดและไวยาวัจกร ซึ่งมีได้กำหนดไว้ในกลุ่มเป้าหมายเดิม แต่มีส่วนสำคัญในการจัดการศาสนสมบัติของวัด สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางและเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนงานในระดับวัด
๔. **ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น** โครงการครั้งนี้นอกจากจะบรรลุผลสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังส่งผลให้คณะสงฆ์มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการจัดการศาสนสมบัติและการทำบุญชีวิตอย่างถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างมาตรฐานการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดศรีสะเกษ และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่พุทธศาสนิกชนต่อไป

ภาคผนวก

๑. แบบสอบถามหรือแบบประเมินผลโครงการ
๒. ภาพกิจกรรม (ก่อนดำเนินโครงการ/ระหว่างดำเนิน/ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ)

ภาพจัดกิจกรรม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ

วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จัดทำรายงานโดย

สำนักงานวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

